

UUSIA TALOUDELLISIA MUUTOKSIA TALONPOIKAISELÄMÄSSÄ

(V. J. POSTNIKOVIN KIRJAN „ETELÄ-VENÄJÄN
TALONPOIKAISTALOUS“ JOHDOSTA)¹

Kirjoitettu keuhällä 1893

Julkaistu ensi kerran v. 1923

Julkaistaan

käsikirjoituksen mukaan

Новый хозяйственный быт
в крестьянской деревне.

По поводу книги В.Е. Воспитанова
"Новый быт в крестьянской деревне".

I

Введение в книгу В.Е. Воспитанова —
"Вопросы крестьянского хозяйства" (Москва, 1891 г. Сно
XXVII + 331) представляет из себя чрезвычайно подроб-
ное и обстоятельное описание крестьянского хозяй-
ства в губерниях Могилевской, Гродненской и Екавужан-
ской, преимущественно же в наместничестве (Смо-
левской) уездной Могилевской губернии. Описание до-
статочно, во 1^ю — и наиболее обширное — на земско-
статистическом материале, полученном путем уездных
губерний; во 2^ю — на основе наблюдений автора,
изучившего этот материал по месту своего, от-

---

1 Автор статьи упоминает по поводу изучения крестьянского быта
в Могилевской губернии.

I

Toissa vuonna ilmestynyt V. J. Postnikovin kirja „Etelä-Venäjän talonpoikaistalous” (Moskova, 1891. Sivuja XXXII + 391) on erittäin yksityiskohtainen ja perusteellinen kuvaus talonpoikaistaloudesta Taurian, Hersonin ja Jekaterinoslavin läänissä, mutta etupäässä Taurian läänin (pohjoisissa) mannerkihlakunnissa. Tämä kuvaus perustuu ensinnäkin — ja pääasiassa — mainittujen kolmen läänin zemstvotilastojen tutkimuksiin; toiseksi tekijän henkilökohtaisiin havaintoihin, joita hän on tehnyt osittain virkavelvollisuudesta* ja osittain varta vasten tutkiakseen talonpoikaistaloutta vuosina 1887—1890.

Yritys tehdä kokonaista aluetta koskevista zemstvotilastotutkimuksista yhtenäinen kokonaisuus ja esittää niiden tulokset järjestelmällisessä muodossa on jo sinänsä äärettömän mielenkiintoinen, koska zemstvotilastot² tarjoavat tavattoman laajan ja seikkaperäisen aineiston talonpoikaiston taloudellisesta asemasta, mutta antavat sen sellaisessa muodossa, että yleisön kannalta nämä tutkimukset menevät miltei kokonaan hukkaan: zemstvotilastojen kokoelmat käsittävät suorastaan niteittäin taulukoita (jokaiselle kihlakunnalle on tavallisesti omistettu erillinen nide), ja yksistään niiden yhdistely riittävän laajojen ja selvien rubriikkien alle vaatii erikoista työtä. Zemstvotilastotietojen yhdistelyn ja käsittelyn välttämättömyys on tuntunut jo kauan sitten. Siinä tarkoituksessa on viime aikoina ryhdytty julkaisemaan „Zemstvotilastojen yhteenve-toja”. Tämän julkaisun suunnitelma on seuraava: otetaan jokin määrätty, talonpoikaistaloutta luonnehtiva yksityis-

* Tekijä on palvellut kruununmaiden järjestelyvirkaillijana Taurian läänissä.

kysymys ja erikoinen tutkimustyö omistetaan kaikkien zemstvotilastoissa olevien tätä kysymystä koskevien tietojen yhdistämiselle; yhdistellään tiedot, jotka koskevat sekä etelä-Venäjän mustanmullan seutuja että pohjoisosien ei-mustanmullan seutuja, sekä pelkkiä maanviljelysläänejä että kotityöteollisuuden läännejä. Tämän suunnitelman mukaan on laadittu „Yhteenvetojen” kaksi jo ilmestynyttä nidettä; ensimmäinen koskee „talonpoikaisyhteisöä” (V. V.), toinen — „talonpoikain maanvuokrausta osuusmaiden ulkopuolelta” (N. Karyshev)³. On syytä epäillä tällaisen yhdistelytavan oikeellisuutta: ensinnäkin joudutaan yhdistelmään tietoja, jotka koskevat erilaisia taloudellisia alueita, joiden taloudelliset olosuhteet ovat erilaiset (sitä paitsi kunkin seudun luonnehtiminen erikseen on äärettömän vaikea tehtävä sen vuoksi, ettei zemstvotutkielmia ole viety loppuun ja että useita kihlakuntia on jäänyt pois: nämä vaikeudet ovat jo vaikuttaneet „Yhteenvetojen” 2:seen niteeseen; zemstvotilastoissa olevien tietojen jakaminen vissien eri seutujen kesken, minkä Karyshev yritti tehdä, epäonnistui); toiseksi on kerrassaan mahdotonta kuvata erikseen talonpoikaistalouden jotain määrättyä puolta koskettelematta muita puolia; määrätty kysymys joudutaan irrottamaan keinotekoisesti, jolloin kokonaiskuva katoaa. Talonpoikain maanvuokraus osuusmaiden ulkopuolelta irroitetaan osuusmaiden vuokrauksesta, talonpoikain taloudellista ryhmittymistä ja kylvöalojen suuruutta koskevista yleisistä tiedoista; niitä käsitellään ainoastaan talonpoikaistalouden osana, vaikka ne ovat usein yksityisomistuksellisen talouden erikoinen hoitamistapa. Sen vuoksi olisi mielestäni suotavampaa yhdistellä zemstvojen tilastotiedot määrättyltä alueelta, jolla vallitsevat yhtäläiset taloudelliset olosuhteet.

Esittäessäni sivumennen ajatuksia enemmän oikeaan osuvasta zemstvotilastojen ja tutkimustietojen yhdistelytavasta, ajatuksiani, joihin „Yhteenvetojen” ja Postnikovin kirjan vertailu on antanut aiheita, minun on kuitenkin huomautettava, ettei Postnikov oikeastaan olekaan asettanut tehtäväkseen *yhdistelyjen* tekoa: hän työntää numeroaineistot taka-alalle ja kiinnittää koko huomionsa kuvauksen täydellisyyteen ja selvyyteen.

Tekijä syventyy kuvauksessaan melkein yhtäläisellä huomiolla taloudellista, hallinnollis-juridista (maanomis-

tuksen muodot) ja teknillistä laatua oleviin kysymyksiin (kysymys palstarajoista; talouden järjestelmä; satotulokset), mutta ensinmainitut kysymykset hän aikoi asettaa etutilalle.

„Minun on myönnettävä”, sanoo hra Postnikov Alkulauseessa, „että kiinnitän talonpoikaistalouden tekniikkaan vähemmän huomiota kuin olisi voitu, mutta teen sen siksi, että taloudellista laatua olevilla kysymyksillä on mielestäni tärkeämpi merkitys talonpoikaistaloudessa kuin tekniikalla. Painotuotteissamme... taloudellinen puoli sivuutetaan tavallisesti huomiotta... Hyvin vähän huomiota kiinnitetään sellaisten perustavaa laatua olevien taloudellisten kysymysten tutkimiseen, jollaisia agrarikysymys ja palstarajoja koskeva kysymys ovat talonpoikaistaloudellemme. Tässä kirjassa on kiinnitetty enemmän huomiota juuri näiden kysymysten ja varsinkin agrarikysymyksen selvittämiseen” (Alkulause, s. IX).

Ollen täysin samaa mieltä tekijän kanssa taloudellisten ja teknillisten kysymysten suhteellisesta tärkeydestä minä aionkin artikkelissani käsitellä ja selostaa vain sitä osaa hra Postnikovin teoksesta, jossa talonpoikaistaloutta tutkitaan poliittisen taloustieteen kannalta*.

Tämän tutkielman peruskohdat on tekijä luonnehtinut alkulauseessa seuraavalla tavalla:

„Viime aikoina ilmenevä koneiden runsas käyttö talonpoikaisessa maanviljelyksessä ja talouden koon huomattava laajeneminen talonpoikain varakkaalla osalla tuovat agrarielämäämme uuden vaiheen, jonka kehitykselle kuluvan vuoden vaikeat taloudelliset olosuhteet antavat epäilemättä uuden sysäyksen. Talonpoikain työn tuottavaisuus ja perheen työkyky kohoaa huomattavasti sitä mukaa kun talous suurenee ja kun käytetään koneita, mitä ei ole tähän saakka otettu huomioon määriteltäessä maa-alaa, jonka talonpoikaisperhe voi muokata...

Koneiden käyttö talonpoikaistaloudessa aiheuttaa oleellisia muutoksia elämänoloissa: supistaessaan työkäsien kysyntää maanviljelyksessä ja tehdessään meillä olevan

* Tällainen esitys on mielestäni paikallaan, sillä hra Postnikovin kirja, joka on eräs huomattavimpia ilmiöitä viime vuosien taloudellisessa kirjallisuudessamme, on jäänyt miltei huomaamatta. Tämä johtuu osittain ehkä siitä, että vaikka tekijä myöntääkin taloudellisten kysymysten suuren merkityksen, niin hän esittää ne kuitenkin liian katkonaisesti ja ahtaa esitykseensä yksityiskohta muista kysymyksistä.

liikakansoittumisen maanviljelyksessä talonpojille vieläkin kipeämmin tuntuvaksi, se edistää sellaisten perheiden lisääntymistä, joiden täytyy, tultuaan tarpeettomiksi maaseudulla, etsiä ansiotuloja muualta ja muuttua tosiasiallisesti maattomiksi. Suurten koneiden käytäntöön ottaminen talonpoikaistaloudessa nykyisten maanviljelysmenetelmien ja maanviljelyksen ekstensiivisyyden vallitessa kohottaa samalla talonpoikain toimeentulon niin korkealle tasolle, ettei sellaisesta ole voitu tähän saakka ajatellakaan. Tämä seikka onkin takeena talonpoikaiselämässä tapahtuvien uusien taloudellisten muutosten voimasta. Tämän kirjan lähimpänä tarkoituksena on todeta ja ottaa selville nämä Etelä-Venäjän talonpoikaistossa tapahtuneet muutokset” (Alkulause, s. X).

Ennen kuin siirryn selostamaan, minkälaisia tekijän mielestä ovat nämä uudet taloudelliset muutokset, minun on tehtävä vielä kaksi varausta.

Ensinnäkin, edellä on jo sanottu, että Postnikov esittää tiedot Hersonin, Jekaterinoslavin ja Taurian läänistä, mutta riittävän yksityiskohtaisia ovat ainoastaan tiedot viimeksimainitusta läänistä eivätkä siitäkään kokonaan: tekijä ei esitä tietoja Krimin osalta, joka on hieman toisenlaisissa taloudellisissa oloissa, ja hän rajoittuu yksinomaan Taurian läänin kolmeen pohjoiseen mannerkihlakuntaan — Berdjanskin, Melitopolin ja Dneprin kihlakuntiin. Minä rajoitun vain näitä kolmea kihlakuntaa koskeviin tietoihin.

Toiseksi, Taurian läänissä on paitsi venäläisiä asukkaita myöskin saksalaisia ja bulgarialaisia, joiden lukumäärä tosin ei ole suuri venäläiseen väestöön verrattuna: Dneprin kihlakunnassa on 19.586 taloudesta 113 saksalaisten siirtolaisten taloutta, s.o. kaikkiaan 0,6%. Melitopolin kihlakunnassa on 34.978 taloudesta saksalaisia ja bulgarialaisia (1.874 + 285 =) 2.159 taloutta, s.o. 6,1%. Ja vihdoin Berdjanskin kihlakunnassa on niitä 7.224 taloutta 28.794 taloudesta, s.o. 25%. Kolmessa kihlakunnassa on 83.358 taloudesta siirtolaisia yhteensä 9.496 taloutta, s.o. noin 1/9. Siirtolaisten määrä on siis yleensä hyvin pieni ja Dneprin kihlakunnassa se on aivan mitätön. Tekijä kuvailee siirtolaistaloutta yksityiskohtaisesti erottaen sen aina venäläisestä taloudesta. Minä sivuutan kaikki nämä kuvaukset ja rajoitun yksinomaan venäläisten talonpoikain talouteen. Tosin numerotiedoissa on venäläiset ja saksalaiset otettu

yhdessä, mutta viimeksimainittujen mukaanlukeminen ei heidän vähälukuisuutensa vuoksi voi muuttaa yleistä suhdetta, joten näiden tietojen perusteella voidaan vallon hyvin luonnehtia venäläistä talonpoikaistaloutta. Taurian läänin venäläinen väestö, joka on asuttanut tämän seudun viimeisten 30 vuoden kuluessa, eroaa muiden venäläisten läänien talonpoikaistosta ainoastaan suuremmalla vauraudellaan. Maan yhteisöomistus on tekijän sanojen mukaan näillä seuduilla „tyypillistä ja pysyväistä” *; sanalla sanoen, ellei oteta lukuun siirtolaisia, niin Taurian läänin talonpoikaistalous ei eroa mitenkään perusteellisemmin venäläisen talonpoikaistalouden yleisestä tyypistä.

II

„Nykyään”, sanoo Postnikov, „on jokaisessa vähänkin huomattavassa etelävenäläisessä kylässä (ja samaa voitaneen kai sanoa Venäjän useimmista seuduista) niin suurta erilaisuutta niiden eri väestöryhmien taloudellisessa asemassa, että on äärimmäisen vaikeaa puhua eri kylien toimeentulosta pitäen niitä kokonaisina yksikköinä, ja kuvata tätä toimeentuloa keskimääräisten numeroiden avulla. Nämä keskimääräiset numerot osoittavat eräitä talonpoikaiston taloudellisten elämänolojen yleisiä määrääviä ehtoja, mutta ne eivät anna minkäänlaista käsitystä todellisuudessa esiintyvien taloudellisten ilmiöiden koko monipuolisuudesta” (s. 106).

Vähän alempana Postnikov sanoo ajatuksensa vieläkin määritellymmin:

„Taloudellisen hyvinvoinnin erilaisuus”, sanoo hän, „vaikeuttaa hyvin suuresti väestön yleistä vaurautta koskevan kysymyksen ratkaisemista. Henkilöt, jotka ajavat ohimennen Taurian läänin suurten kylien läpi, saavat tavallisesti käsityksen paikallisten talonpoikain suuresta vauraudesta; mutta voidaanko kylää pitää vauraana, jos puolet sen talonpojista ovat rikkaita ja puolet kärsivät alituista puutetta? Ja minkä tunnusmerkkien mukaan on määriteltävä tämän tai tuon kylän suhteellisesti suurempi tai pienempi vauraus? On ilmeistä, että keskimääräiset numerot, jotka luonnehtivat koko kylän tai seudun väestön tilaa, eivät

* Ainoastaan 5 kylässä on maa talouksien omaisuutena.

tässä ole riittäviä johtopäätösten tekemiseen talonpoikaiston varallisuudesta. Viimeksimainitusta voidaan päätellä vain monien tietojen perusteella, *jakamalla väestö ryhmiin*" (s. 154).

Saattaa näyttää siltä, että tässä talonpoikaiston keskuudessa tapahtuvan differentioitumisen toteamisessa ei ole mitään uutta: siitähän mainitaan melkein jokaisessa teoksessa, jossa käsitellään yleensä talonpoikaistaloutta. Mutta kysymys on siitä, että tästä tosiasiaista mainittaessa sille ei anneta tavallisesti merkitystä, sitä pidetään epäoleellisena ja vieläpä satunnaisenakin seikkana, katsotaan mahdolliseksi puhua talonpoikaistalouden tyyppistä luonnehtien tätä tyyppiä keskimääräisillä numeroilla, pohditaan erilaisten käytännöllisten toimenpiteiden merkitystä koko talonpoikaistoon nähden. Postnikovin kirjassa näkyy protesti näitä tällaisia katsantokantoja vastaan. Hän mainitsee (ja moneen kertaan) „eri talouksien taloudellisen aseman äärettömästä erilaisuudesta yhteisön sisällä” (s. 323) ja aseistautuu sitä vastaan, että „talonpoikaisyhteisöä yritetään tarkastella jonain kokonaisena ja yhtäläisenä, jollaisena kaupunkilais-intelligenssimme sitä yhä vieläkin pitää” (s. 351). „Zemstvotilastojen tutkiminen viime vuosikymmenen ajalta”, sanoo hän, „osoittaa, että meidän kyläyhteisömme ei ole lainkaan niin yhtäläinen yksikkö, jollaiselta se näytti publisisteillemme 70-luvulla, ja että viimeisten vuosikymmenien aikana siinä on tapahtunut väestön differentioitumista ryhmiin, joiden taloudellisen varallisuuden taso on hyvin erilainen” (s. 323).

Postnikov vahvistaa mielipidettään suurella määrällä numerotietoja, joita on siroteltu pitkin kirjaa, ja meidän on nyt käytävä käsiksi kaikkien näiden tietojen järjestelmälliseen yhdistelyyn, saadaksemme tarkastetuksi, onko tämä mielipide oikea, voidaksemme ratkaista kysymyksen, kuka on oikeassa — „kaupunkilais-intelligenssikö”, joka pitää talonpoikaistoa jonain yhtäläisenä, vaiko Postnikov, joka väittää, että on olemassa äärettömän suurta erilaisuutta? ja sitten — kuinka syvällistä on tämä erilaisuus? vaikeuttaako se talonpoikaistalouden yleistä luonnehtimista poliittisen taloustieteen kannalta, yksistään keskimääräisten numerotietojen perusteella? pystyykö se muuttamaan käytännöllisten toimenpiteiden tehoa ja vaikutusta talonpoikaiston eri kerroksiin?

Ennen kuin esitämme numerotietoja, jotka tarjoavat aineistoa näiden kysymysten ratkaisemiseen, on mainittava, että kaikki tämän lajin tiedot Postnikov on ottanut Taurian lääniä koskevista zemstvotilastojen kokoelmista. Alunperin zemstvotilastot rajoittuivat tiedusteluissaan yhteisöjä koskeviin yleisiin tietoihin eivätkä keränneet kutakin talonpoikaistaloutta koskevia tietoja. Pian kuitenkin havaittiin erilaisuutta näiden talouksien omaisuusasemassa ja ryhdyttiin tekemään tiedustelut talouksittain; se oli ensimmäinen askel talonpoikain taloudellisen aseman syvällisemmän tutkimisen suuntaan. Seuraavana askeleena oli kombinoitujen taulukkojen käytäntöönottaminen: lähtien siitä vakauksesta, että talonpoikain omaisuusaseman erilaisuus yhteisön sisällä on syvempi kuin talonpoikain erilaisten juridisten ryhmien erilaisuus, tilastotyöntekijät alkoivat ryhmitellä kaikki talonpoikain taloudellista asemaa koskevat tiedot vissien omaisuuseroavaisuuksien mukaan, esimerkiksi ryhmittelemällä talonpojat kylvöjen desjatiinamäärän, työkarjan määrän, osuusmaan kyntöalan mukaan kutakin taloutta kohti j.n.e.

Taurian zemstvotilastoissa talonpojat ryhmitellään kylvöalan desjatiinamäärän mukaan. Postnikov arvelee, että tällainen ryhmittely „tuntuu onnistuneelta” (s. XII), sillä „Taurian kihlakuntien talousoloissa on kylvöjen määrä talonpoikain toimeentulon kaikkein oleellisin tunnusmerkki” (s. XII). „Etelä-Venäjän aroseudulla”, sanoo Postnikov, „erilaisten maanviljelykseen kuulumattomien elinkeinon ammattien kehitys talonpoikain keskuudessa on toistaiseksi suhteellisen mitätöntä ja maalaisväestön valtavan enemmistön pääelinkeinona on tällä kertaa maanviljelys, jonka perustana on viljan viljelys”. „Zemstvotilastojen tietojen mukaan Taurian läänin pohjoisissa kihlakunnissa 7,6% maaseudun perusväestöstä harjoittaa yksinomaan elinkeinon ammatteja ja sitä paitsi 16,3% väestöstä harjoittaa oman maanviljelystaloutensa ohella jotain sivuammattia” (s. 108). Todellakin, ryhmittely kylvöalan suuruuden mukaan tuntuu Venäjän muidenkin paikkakuntien kannalta paljon oikeammalta kuin muut zemstvojen tilastotyöntekijäin käyttämät ryhmittelyperusteet, esim. kullakin taloudella olevan osuusmaan tai osuusmaan peltoalan desjatiinamäärän mukaan: toisaalta osuusmaan määrä ei osoita välittömästi talouden varallisuutta, sillä maaosuuden suuruus määrätään henki-

kirjoituksessa ⁴ olleiden tai paikalla olevien perheen miespuolisten jäsenten luvun mukaan, ja se on ainoastaan välillisesti riippuvainen isännän varallisuudesta, sekä vihdoin sen vuoksi, että mahdollisesti talonpoika ei käytäkään maaosuuttaan, vaan antaa sen vuokralle, eikä hän inventaarion puutteessa voikaan sitä käyttää. Toisaalta taas, kun väestön pääelinkeinona on maanviljelys, niin kylvöalan määrittely on tarpeen tuotannon luettelomiseksi, sen viljämäärän määrittelemiseksi, minkä talonpoika kuluttaa, minkä hän ostaa ja mikä määrä menee myytäväksi, sillä ellei näitä kysymyksiä selvitetä, niin talonpoikaistalouden hyvin tärkeä puoli jää valaisematta, hänen maanviljelystaloutensa luonne jää epäselväksi, samoin sen merkitys ansiotöihin verraten j.n.e. Ja vihdoin ryhmittelyn perustaksi on otettava juuri kylvöala, jotta olisi mahdollisuus verrata talonpojan taloutta niin sanottuihin talonpoikain maanomistuksen ja maanviljelyksen normeihin, elintarvikenormiin (Nahrungsfläche) ja työntekijänormiin (Arbeitsfläche). Sanalla sanoen ryhmittely kylvöalan mukaan ei tunnu ainoastaan onnistuneelta, vaan parhaalta ja ehdottoman välttämättömältä ryhmittelytavalta.

Taurian tilastotyöntekijät jakavat talonpojat kylvöalan suuruuden mukaan 6 ryhmään: 1) kylvöttömät; 2) korkeintaan 5 desjatiinaa kylvävät; 3) 5:stä 10:een desjatiinaan kylvävät; 4) 10:stä 25:een desjatiinaan kylvävät; 5) 25:stä 50:een desjatiinaan kylvävät ja 6) ne, jotka kylvävät yli 50:n desjatiinan taloutta kohti. Näiden ryhmien väliset suhteet talouksien määrässä kolmessa kihlakunnassa ovat seuraavat:

Talouksien prosenttimäärät	Kihlakunnat			Kalkissa 3:ssa kihlak. tulee keskimäärin kylvöjä yhtiä taloutta kohti desj.
	Berd- janskin	Meiito- polin	Dnep- rin	
	%	%	%	
Kylvöttömiä	6	7,5	9	—
Korkeint. 5 desj. kylväviä	12	11,5	11	3,5
5—10 " "	22	21	20	8
10—25 " "	38	39	41,8	16,4
25—50 " "	19	16,6	15,1	34,5
Yli 50 " "	3	4,4	3,1	75

Yleiset suhteet (nämä % % koskevat koko väestöä, mukaanluettuina saksalaisetkin) muuttuvat hyvin vähän, jos saksalaiset jätetään pois: niinpä tekijä laskee Taurian

kihlakunnissa olevan 40% pienkylväjiä (10 desjatiinaan saakka), 40% keskimäärin kylväviä (10:stä 25:een desjatiinaan) ja 20% suurkylväjiä. Jos saksalaiset jätetään pois, niin se pienentää viimeksimainitun numeron 1/6:een (16,7%, s.o. vain 3,3% vähemmän) suurentaen vastaavasti pienkylväjien lukua.

Näiden ryhmien erilaisuusastetta määriteltäessä aloitamme maanomistuksesta ja maankäytöstä.

Postnikovilla on tällainen taulukko (tekijä ei ole laskenut yhteen taulukossa mainittujen kolmen eri maaryhmän summaa (s. 145)):

Talonpoikain ryhmät	Taloutta kohti tulee keskimäärin kyntömaatu desjatiinoissa											
	Berdjanskin kihlakunta				Mellitopolin kihlakunta				Dneprin kihlakunta			
	osuusmaata	ostomaata	vuokraamaata	yhteensä	osuusmaata	ostomaata	vuokraamaata	yhteensä	osuusmaata	ostomaata	vuokraamaata	yhteensä
Kylvöttömät	6,8	3,1	0,09	10	8,7	0,7	—	9,4	6,4	0,9	0,1	7,4
Kork. 5 desj. kylvävät	6,9	0,7	0,4	8,0	7,1	0,2	0,4	7,7	5,5	0,04	0,6	6,1
5-10 desj. kylvävät	9	—	1,1	10,1	9	0,2	1,4	10,6	8,7	0,05	1,6	10,3
10-25 desj. kylvävät	14,1	0,6	4	18,7	12,8	0,3	4,5	17,6	12,5	0,6	5,8	18,9
25-50 desj. kylvävät	27,6	2,1	9,8	39,5	23,5	1,5	13,4	38,4	16,6	2,3	17,4	36,3
Yli 50 desj. kylvävät	36,7	31,3	48,4	116,4	36,2	21,3	42,5	100	17,4	30	44	91,4
Koko kihlakunnassa	14,8	1,6	5	21,4	14,1	1,4	6,7	22,2	11,2	1,7	7,0	19,9

„Nämä numerot osoittavat”, sanoo Postnikov, „että Taurian kihlakuntien talonpoikien varakkaimmalla ryhmällä ei ainoastaan ole suurimmat maasuudet, mikä on mahdollista siksi, kun on iso perhe, vaan samalla se on myöskin eniten maata ostava ja eniten vuokralleettava ryhmä” (s. 146).

Tämän johdosta on mielestäni vain huomautettava, että maasuuden suurenemista alimmasta ryhmästä ylimpään

ei voida selittää *kokonaan* perheen henkilöluvun suurene-
misellä. Postnikovilla on seuraavanlainen taulukko perhei-
den kokoonpanosta ryhmittäin kolmessa kihlakunnassa:

Yhtä perhettä kohti tulee keskimäärin

	Berdjanskin kihlakunnassa		Melitopolin kihlakunnassa		Dneprin kihlakunnassa	
	henkilöä kumpaakin sukupuolta	työn- tekijää	henki- löä	työn- tekijää	henki- löä	työn- tekijää
Kylvöttömillä	4,5	0,9	4,1	0,9	4,6	1
Korkeint. 5 desj. kylv.	4,9	1,1	4,6	1	4,9	1,1
5—10 " "	5,6	1,2	5,3	1,2	5,4	1,2
10—25 " "	7,1	1,6	6,8	1,5	6,3	1,4
25—50 " "	8,2	1,8	8,6	1,9	8,2	1,9
Yli 50 " "	10,6	2,3	10,8	2,3	10,1	2,3
<i>Yhteensä kihlakunnittain</i>	6,6	1,5	6,5	1,5	6,2	1,4

Taulukosta näkyy, että osuusmaan määrä taloutta kohti suurenee alimmasta ylimpään ryhmään paljon nopeammin kuin kumpaakin sukupuolta olevien henkilöiden ja työn-
tekijäin määrä. Havainnollistamme sitä ottaen Dneprin
kihlakunnan alimman ryhmän numerot 100:ksi:

	osuusmaata	työntekijöitä	henkilöitä kumpaakin sukupuolta
Kylvöttömillä	100	100	100
Kork. 5 desj. kylvävillä	86	110	106
5—10 " "	136	120	117
10—25 " "	195	140	137
25—50 " "	259	190	178
Yli 50 " "	272	230	219

On selvää, että maaosuuden suuruuden määrääjänä on,
paitsi perheen kokoonpanoa, myöskin talouden varakkuus.

Tarkastamalla tietoja ostomaan määrästä eri ryhmissä
me huomaamme, että maata ostavat miltei yksinomaan
ylimmät ryhmät, jotka kylvävät yli 25 desjatiinaa, ja pää-
asiassa aivan suuret viljelijät, joilla on 75 desjatiinaa kyl-
vöjä taloutta kohti. Ostomaata koskevat tiedot vahvistavat
siis täydellisesti Postnikovin mielipiteen talonpoikaiston eri
ryhmien erilaisuudesta. Esimerkiksi sellainen tieto, jonka
tekijä esittää sivulla 147, sanoessaan, että „Taurian kihla-
kuntien talonpojat ovat ostaneet 96.146 desj. maata”, ei
ollenkaan luonnehdi ilmiötä: tämä maa on melkein kokonai-

suudessaan mitättömän pienen vähemmistön hallussa, joka on jo muutenkin parhaiten turvattu osuusmaalla, se on „varakkaiden” talonpoikien hallussa, kuten Postnikov sanoo, ja sellaisia on korkeintaan 1/5 väestöstä.

Samaa on sanottava myöskin vuokraamisesta. Ylläesitetty taulukko sisältää osuusmaista ja osuusmaiden ulkopuolisista maista vuokralle otetun maan yleisen numeron. Osoittautuu, että vuokramaan määrä kasvaa täysin suhteellisesti sitä mukaa kuin talonpoikain varallisuus suurenee ja että siis mitä paremmin talonpoika on turvattu omalla maalla, sitä enemmän hän ottaa maata vuokralle ja riistää siten köyhimmältä ryhmältä niiden tarvitseman maa-alan.

On huomautettava, että tämä ilmiö on koko Venäjällä yleinen. Tehdessään yhteenvetoja talonpoikien harjoittamasta ei-osuusmaiden vuokrauksesta kaikkialla Venäjällä, mistä vain on olemassa zemstvojen tilastotutkimuksia, prof. Karyshev määrittelee vuokramaan määrän ja vuokralleottajan varallisuuden olevan suoranaisesti riippuvaisia toisistaan, mikä on yleinen laki*.

Muuten Postnikovilla on vieläkin yksityiskohtaisempia numeroita vuokramaiden jakaantumisesta (ei-osuusmaista ja osuusmaista vuokratut yhteensä), jotka esitänkin tässä:

	Berdjanskin kihlakunta			Melitopolin kihlakunta			Dneprin kihlakunta		
	Kyntömaata			Kyntömaata			Kyntömaata		
	vuokraavia talouksia %:eissa	vuokraavaa taloutta kohti	1 desj. hinta	vuokraavia talouksia %:eissa	vuokraavaa taloutta kohti	1 desj. hinta	vuokraavia talouksia %:eissa	vuokraavaa taloutta kohti	1 desj. hinta
Korkeint. 5 desj. kyl- vävillä	18,7	2,1	11	14,4	3	5,50	25	2,4	15,25
5—10 desj. kylvävillä	33,6	3,2	9,20	34,8	4,1	5,52	42	3,9	12
10—25 „ „	57	7	7,65	59,3	7,5	5,74	69	8,5	4,75
25—50 „ „	60,6	16,1	6,80	80,5	16,9	6,30	88	20	3,75
Yli 50 „ „	78,5	62	4,20	88,8	47,6	3,93	91	48,6	3,55
<i>Yhteensä kihlakunnittain</i>	44,8	11,1	5,80	50	12,4	4,86	56,2	12,4	4,23

* „Zemstvotilastojen perusteella suoritetujen Venäjän taloudellisten tutkimusten yhteenvedot”. II osa. N. Karyshev. Talonpoikien maanvuokraus osuusmaiden ulkopuolelta. Derpt. 1892. S. 122, 133 y.m.

Me näemme tässäkin, että keskimääräiset numerot eivät voi lainkaan luonnehtia ilmiötä: esimerkiksi sanoessamme, että Dneprin kihlakunnassa 56% talonpojista ottaa maata vuokralle, me annamme kovin epätäydellisen käsityksen tästä vuokraamisesta, sillä niissä ryhmissä, joissa omaa maata ei ole riittävästi (kuten alempana osoitetaan), on vuokralleottajien % paljon pienempi — vain 25% 1:ssä ryhmässä, kun taas ylin ryhmä, jolla on täysin riittävästi omaa maata, melkein kokonaan (91%) käyttää hyväkseen vuokraamista. Kutakin vuokralleottavaa taloutta kohti tulevien vuokradesjatiinon määrän kannalta on ero vieläkin huomattavampi: ylin ryhmä ottaa vuokralle 30—15—24 kertaa enemmän kuin alin ryhmä. On ilmeistä, että tämä seikka muuttaa itse vuokrauksen luonnettakin, sillä ylimmässä ryhmässä se on jo kaupallinen yritys, mutta alimmassa se saattaa olla katkeran puutteen aiheuttama toimenpide. Tiedot vuokramaksuista varmistavat jälkimmäisen oletuksen: osoittautuu, että alimmat ryhmät maksavat maasta enemmän, joskus neljäkin kertaa enemmän kuin ylin ryhmä (Dneprin kihlakunnassa). Tämän johdosta on muistutettava, että ei tämä vuokramaksun suureneminenkaan sitä mukaa kuin vuokrattu maa-ala pienenee ole mikään eteläisille seuduillemme kuuluva erikoisuus: Karyshevin teos osoittaa tämän lain soveltuvan yleisesti.

„Taurian kihlakunnissa”, sanoo Postnikov näiden tietojen johdosta, „ottavat maata vuokralle etupäässä varakkaat talonpojat, joilla on riittävästi osuusmaata ja omaa maata; tämä on sanottava erikoisesti ei-osuusmaiden vuokraamisesta, s.o. yksityisistä ja kruununmaista, jotka sijaitsevat pitemmän matkan päässä asutuksista. Oikeastaan se on hyvin luonnollistakin: kauempana olevien maiden vuokraamista varten täytyy olla riittävästi työkarjaa, mutta vähemmän varakkailla talonpojilla ei näillä seuduilla ole sitä tarpeeksi edes osuusmaittensaakaan muokkaamiseen” (s. 148).

Ei pidä luulla, että vuokrauksen jakaantuminen tällä tavoin riippuu siitä, että maata vuokrataan yksityisesti. Asia ei muutu hituistakaan, vaikka maata vuokrataan yhteisönä, se ei muutu siitä yksinkertaisesta syystä, että maa jaetaan samoilla perusteilla, s.o. „rahojen mukaan”.

„Valtionomaisuuden Hallinnon verokirjojen mukaan”, sanoo Postnikov, „niistä 133.852 desjatiinasta kruunun-

maita, jotka kolmessa kihlakunnassa annettiin vuokralle kontraktien mukaan, oli vuonna 1890 talonpoikaisyhteisöjen käytössä 84.756 desjatiinaa kelvollista maata, s.o. noin 63% koko maa-alasta. Mutta talonpoikaisyhteisöjen vuokralle ottama maa oli talonisäntien verrattain pienen määrän ja sitäpaitsi etupäässä varakkaiden isäntien käytössä. Zemstvon suorittama kysely talouksittain osoittaa tämän tosiasian aika selvästi" (s. 150) *:

Talonpoikainryhmät	Berdjanskin kihl.			Melitopolin kihl.			Dneprin kihl.			Kolmessa kihlakunnassa			
	Määrä			Määrä			Määrä			Määrä			
	vuokraavia talouksia	vuokrattu desj.	Vuokraavaa taloutta kohti	vuokraavia talouksia	vuokrattu desj.	Vuokraavaa taloutta kohti	vuokraavia talouksia	vuokrattu desj.	Vuokraavaa taloutta kohti	vuokraavia talouksia	vuokrattu desj.	o:oisissa	Vuokraavaa taloutta kohti
Kork 5 desj. kyivävät	39	66	1,7	24	383	16	20	62	3,1	83	511	1	6,1
5-10 desj. kyivävät	227	400	1,8	159	776	4,8	58	251	4,3	444	1.427	3	3,2
10-25 desj. kyivävät	687	2.642	3,8	707	4.569	6,4	338	1.500	4,4	1.732	8.711	20	5,0
25-50 desj. kyivävät	387	3.755	9,7	672	8.564	12,7	186	1.056	5,7	1.245	13.375	30	10,7
Yli 50 desj. kyivävät	113	3.194	28,3	440	15.365	34,9	79	1.724	21,8	632	20.283	46	32,1
<i>Summa</i>	1.453	10.057	7	2.002	29.657	14,8	681	4.593	6,7	4.136	44.307	100	10,7

„Näin ollen”, sanoo Postnikov lopuksi, „Dneprin kihlakunnassa oli talonpoikien varakkaalla ryhmällä käytössään enemmän kuin $\frac{1}{2}$ koko vuokratusta kyntömaasta, Berdjanskin kihlakunnassa enemmän kuin $\frac{2}{3}$ ja Melitopolin kihlakunnassa, missä vuokrataan eniten kruununmaata, jopa enemmän kuin $\frac{4}{5}$ vuokratusta alasta. Sen sijaan talonpoikain köyhimmällä ryhmällä (johon kuuluvat ne, jotka kyivävät korkeintaan 10 desj. peltoa) oli kaikissa kihlakun-

* Postnikovilla ei ole tämän taulukon viimeistä saraketta (yhteenlaskettua tulosta kolmesta kihlakunnasta). Hän on tehnyt taulukkoon huomautuksen, että „vuokrausehtojen mukaan talonpojilla on oikeus kyntää ainoastaan $\frac{1}{3}$ vuokratusta maasta”.

nissa yhteensä 1.938 desj. eli noin 4% vuokramaista” (s. 150). Sen jälkeen tekijä antaa koko joukon esimerkkejä siitä, miten epätasaisesti yhteisöjen vuokralleottamat maat on jaettu, mutta niiden esittäminen on tarpeetonta.

Postnikovin johtopäätösten suhteen siitä, että vuokraus on riippuvainen vuokraajien varallisuudesta, on erittäin mielenkiintoista panna merkille zemstvojen tilastotyöntekijäin päinvastainen mielipide.

Kirjan alkuun Postnikov on sijoittanut artikkelinsa: „Zemstvojen tilastotyöstä Taurian, Hersonin ja Jekaterinoslavin lääneissä” (s. XI—XXXII). Siinä hän käsittelee muun muassa Taurian zemstvon vuonna 1889 julkaisemaa „Taurian läänin muistiota”, jossa tehtiin lyhyet yhteenvedot kaikista tutkimuksista. Käsitellessään tämän kirjan sitä osastoa, joka koskee maiden vuokrausta, Postnikov sanoo:

„Eteläisissä ja itäisissä lääneissämme, joissa on runsaasti maata, on zemstvotilasto tuonut esiin aika tuntuvaan prosenttimäärän varakasta talonpoikaista, joka oman huomattavan suuren maaosuutensa lisäksi vuokraa aika paljon maata vielä syrjästäkin. Talouden tarkoituksena ei tällöin ole ainoastaan perheen omien tarpeiden tyydyttäminen, vaan myöskin vissin ylijäämän, tulon saaminen, jonka avulla talonpojat parantavat rakennuksiaan, hankkivat koneita ja ostavat lisämaata. Jotakuinkin luonnollinen halu, jossa ei ole mitään syntistä, sillä siinä ei vielä ilmene mitään kulakkiaineksia”. [Siinä ei todellakaan ole kulakkiaineksia, mutta riiston aineksia siinä epäilemättä on: ottaessaan maata vuokralle paljon enemmän kuin tarve vaatii, varakkaat talonpojat riistävät köyhiltä maan, jota nämä tarvitsisivat elatukseensa; laajentaessaan talouttaan he tarvitsevat lisää työvoimaa ja turvautuvat palkkaukseen.] „Mutta eräät zemstvojen tilastotyöntekijät, jotka nähtävästi pitävät tällaisia ilmiöitä talonpoikaiselämässä jonain laittomina, yrittävät pienennellä niitä sekä todistaa, että talonpoikain maanvuokraus johtuu pääasiallisesti elintarvikkeiden puutteesta ja että vaikka varakkaat talonpojat vuokraavatkin paljon maata, niin näiden vuokralleottajien % kuitenkin pienenee alituisesti maaosuuden suurentuessa” (s. XVII) — „Muistion” laatija hra Werner on tämän ajatuksen todistamiseksi ryhmitellyt maaosuuden suuruuden mukaan *koko*

Taurian läänin talonpojat, joilla on 1—2 työntekijää ja 2—3 työjuhtaa. Osoittautui, että „vuokraavien talouksien prosentti pienenee täysin suhteellisesti maaosuuden suuruuden mukana ja taloutta kohti vuokratun maan määrä pienenee vähemmän suhteellisesti” (s. XVIII). Postnikov sanoo aivan oikein, että tuollainen menetelmä ei todista mitään, sillä osa talonpojista (vain ne, joilla on 2—3 työjuhtaa) on otettu mielivaltaisesti, ja juuri varakas talonpoikaisto on jätetty pois, sitä paitsi mahdotonta on yhdistää Taurian läänin mannerkihlakuntia ja Krimiä yhteen, sillä vuokraus ehdot ovat niissä erilaiset: Krimillä on $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ väestöstä maattomia (niin sanottuja desjatiinamiehiä), pohjoisissa kihlakunnissa heitä on ainoastaan 3—4%. Krimillä on melkein aina helppo löytää maata vuokralle; pohjoisissa kihlakunnissa se on toisinaan mahdotonta. Mielenkiintoista on panna merkille, että muidenkin läänien zemstvojen tilastotyöntekijöillä on ilmennyt samanlaisia (tietysti yhtä epäonnistuneita) yrityksiä hämätä sellaiset talonpoikauselämän „laittomat” ilmaukset kuin maanvuokraus tulojen hankkimiseksi. (Kts. Karyshev, mainittu teos.)

Jos osuusmaiden ulkopuolelta vuokrattujen maiden jakaantuminen talonpoikain kesken toteaa täten sen, että eri talonpoikaistalouksien välillä ei ole ainoastaan määrällisiä eroavaisuuksia (vuokraa paljon taikka vuokraa vähän), vaan myöskin laadullisia eroavaisuuksia (vuokraa elintarvikkeiden puutteessa; vuokraa kaupallisessa tarkoituksessa) — niin vieläkin suuremmalla syyllä se on sanottava *osuusmaan* vuokrauksesta.

„Koko sitä osuusmaan peltoalaa”, sanoo Postnikov, „minkä talonpojat ottavat vuokralle toisilta talonpojilta, on Taurian kolmessa kihlakunnassa vuosien 1884—1886 taloustiedusteluissa rekisteröity 256.716 desj., mikä tekee siellä $\frac{1}{4}$ talonpoikain koko osuusmaiden peltoalasta ja siihen eivät vielä kuulu ne maa-alat, joita talonpojat vuokraavat kylissä asustaville raznotshintseille sekä kirjureille, opettajille, pappis- y.m. henkilöille, jotka eivät kuulu talonpoikaistoon ja joita ei sisällytetä talouksittain toimitettuihin kyselyihin. Koko tämän maapaljouden vuokraavat miltei yksinomaan varakkaiden ryhmiin kuuluvat talonpojat, jonka seuraavat numerot todistavat. Tiedustelussa on rekisteröity talonisäntien vuokraavan naapureilta osuusmaan peltoalaa seuraavat desjatiinamäärät:

Kork. 10 desj. taloutta kohti kylvävät	16.594 desj.,	s.o. 6%
10—25 " " " "	89.526 " "	35
Yli 25 " " " "	150.596 " "	59
Yhteensä	256.716 desj.	100%

Suurin osa tästä vuokralleannetusta maasta, samoin kuin itse vuokralleantajien määräkin, kuuluu kylvöttömien, talouksettomien ja pienkylväjätalonpoikien ryhmään. Näin ollen huomattava osa Taurian kihlakuntien talonpoikais-
tosta (suunnilleen noin $\frac{1}{3}$ koko väestöstä) ei käytä kaikkea osuusmaataan, osittain siksi, ettei se halua viljellä, mutta enimmäkseen siksi, ettei ole taloudenhoitoon tarvittavaa karjaa eikä työkalustoa, vaan antaa maansa vuokralle ja siten lisää talonpoikaiston toisen, varakkaamman osan maankäyttöä. Suurin osa maan vuokralleantajista kuuluu epäilemättä isäntiin, joiden talous on mennyt hunningolle ja köyhtyy” (s. 136—137).

Tämän vahvistaa seuraava „Taurian läänin kahta kihlakuntaa (Melitopolin kihlakunnasta ei zemstvotilastoissa ole tietoja) koskeva taulukko, joka osoittaa maaosuuksiaan vuokralle antavien talonisäntien suhteellisen lukumäärän ja kuinka suuren prosenttimäärän he antavat vuokralle osuusmaan peltoalasta” (s. 135):

	Berdjanskin kihlakunta		Dneprin kihlakunta	
	Osuusmaata vuokralle antavien isäntien % ^o -määrä	Vuokralle annetun osuusmaan % ^o -määrä	Osuusmaata vuokralle antavien isäntien % ^o -määrä	Vuokralle annetun osuusmaan % ^o -määrä
Kylvöttömät	73	97	80	97,1
Kork. 5 desj. kylvävät	65	54	30	38,4
5—10 " "	46	23,6	23	17,2
10—25 " "	21,5	8,3	16	8,1
25—50 " "	9	2,7	7	2,9
Yli 50 " "	12,7	6,3	7	13,8
Yhteensä kihlakunnittain	32,7	11,2	25,7	14,9

Talonpoikain maanomistuksesta ja maankäytöstä siirrymme tarkastelemaan inventaarion jakaantumista. Postnikovilla on seuraavat tiedot työjuhtien määrästä kussakin ryhmässä kaikissa kolmessa kihlakunnassa yhteensä:

	Yhteensä		1 taloutta kohti keskimäärin on			Niiden talouksien %-määrä, joilla ei ole työjuhtia
	hevosia	härkiä	työ-juhtia	muuta karjaa*	yhteen-sä*	
Kylvöttömillä	—	—	0,3	0,8	1,1	80,5
Kork. 5 desj. kylvävillä	6.467	3.082	1,0	1,4	2,4	48,3
5—10 " "	25.152	8.924	1,9	2,3	4,2	12,5
10—25 " "	80.517	24.943	3,2	4,1	7,3	1,4
25—50 " "	62.823	19.030	5,8	8,1	13,9	0,1
Yli 50 " "	21.003	11.648	10,5	19,5	30	0,03
<i>Yhteensä</i>	195.962	67.627	3,1	4,5	7,6	—

Nämä numerot eivät sinänsä luonnehdi suuruusluokkia — se tehdään alempana, kun kuvataan maanviljelystekniikkaa ja ryhmitellään talonpojat taloudellisiin ryhmiin. Mainitsemme tässä yhteydessä ainoastaan sen, että talonpoikain eri ryhmien erilaisuus niillä olevien työjuhtien lukumäärän kannalta katsoen on niin suuri, että ylimmillä ryhmillä me näemme paljon enemmän karjaa kuin perheen tarpeisiin tarvitaan, mutta alimmilla ryhmillä sitä on niin vähän (varsinkin työjuhtia), että itsenäinen taloudenhoito käy mahdottomaksi.

Tiedot elottoman inventaarion jakaantumisesta ovat aivan samanlaiset. „Talouksittain toimitetusta kyselystä, jossa rekisteröitiin talonpoikien työkalusto auroina ja bukkereina, saadaan seuraavat, kihlakuntien koko väestöä koskevat numerot” (s. 214):

Talouksien %-määrä

	Kyntökalustoa omistamattomat	Omistavat ainoastaan bukkerin	Omistavat auran y.m.
Berdjanskin kihlakunta	33	10	57
Melitopolin " "	37,8	28,2	34
Dneprin " "	39,3	7	53,7

Tästä taulukosta näkyy, miten äärettömän suurella ryhmällä talonpojista ei ole mahdollisuutta pitää *itsenäistä* taloutta. Ylimmissä ryhmissä vallitsevan asiointilan näkee seuraavista tiedoista, jotka koskevat taloutta kohti tulevan työkaluston määrää eri ryhmissä kylvöalan mukaan jaetuna:

* Suureksi karjaksi muunnettuna.

Työkalustoa on taloutta kohti

	Berdjanskin kihlakunta		Melitopolin kihlakunta		Dneprin kihlakunta	
	Kuljetusvälineitä (kärryjä y. m.)	Kyntövälineitä (auroja ja bukkereita)	Kuljetusvälineitä	Kyntövälineitä	Kuljetusvälineitä	Kyntövälineitä
5—10 desj. kylvävillä	0,8	0,5	0,8	0,4	0,8	0,5
10—25 " "	1,2	1,3	1,2	1	1	1
25—50 " "	2,1	2	2	1,6	1,7	1,5
Yli 50 " "	3,4	3,3	3,2	2,8	2,7	2,4

Ylimmällä ryhmällä on 4—6 kertaa enemmän työkalustoa kuin alimmalla ryhmällä (tekijä on jättänyt kokonaan pois korkeintaan 5 desjatiinaa kylvävien ryhmän); työntekijäin määrä * sen sijaan on siinä $\frac{23}{12}$ kertaa suurempi kuin alimmassa ryhmässä, s.o. vajaa kaksi kertaa suurempi. Tästä jo johtuukin, että ylimmän ryhmän täytyy turvautua työläisten palkkaamiseen, kun taas alimmassa ryhmässä puolella talouksista ei ole kyntökalustoa (N. B. ** Tämä „alin” ryhmä on kolmas alhaalta) eikä niillä siis ole mahdollisuutta itsenäiseen taloudenhoitoon.

Luonnollisesti edellä osoitetusta maan ja työkaluston määrän erilaisuudesta johtuu myöskin kylvöalojen erilaisuus. Edellä on esitetty jokaista taloutta kohti tulevan kylvöalan desjatiinamäärät 6:ssa ryhmässä. Taurian läänin talonpoikaiston yleinen kylvöalan määrä jakaantuu ryhmien kesken seuraavalla tavalla:

	Kylvöjä desjatiinoissa	%:eissa	
Korkeint. 5 desj. kylvävillä	34.070	2,4	40 %:lla väestöstä on 12 % kylvöalasta 40 %:lla väestöstä on 38 % kylvöalasta 20 %:lla väestöstä on 50 % kylvöalasta
5—10 " "	140.426	9,7	
10—25 " "	540.093	37,6	
25—50 " "	494.095	34,3	
Yli 50 " "	230.583	16	
Yhteensä	1.439.267	100 %	

Nämä numerot puhuvat itse puolestaan. On vain lisättävä, että Postnikovin mielestä keskimääräinen kylvöala, jonka varassa perhe voi tulla toimeen yksistään maanviljelyksellä, on 16—18 desjatiinaa kylvöjä taloutta kohti (s. 272).

* Kts. edellä olevaa taulukkoa perheiden kokoonpanosta kussakin ryhmässä.
** — Nota bene — huomata. Toim.

III

Edellisessä luvussa tehtiin yhteenlaskuja tiedoista, jotka luonnehtivat talonpoikien omaisuusvarallisuuden tasoa ja heidän taloutensa suuruutta eri ryhmissä. Nyt on yhdisteltävä tiedot, jotka määrittelevät eri ryhmiin kuuluvien talonpoikien talouden luonteen sekä tavan ja järjestelmän, jolla taloutta hoidetaan.

Pysähtykäämme ennen kaikkea siihen Postnikovin väittämään, että „talonpoikien työn tuottavaisuus ja perheen työkyky kohoaa huomattavasti sitä mukaa kuin talouden koko suurenee ja käytetään koneita” (s. X). Tekijä todistelee tätä väittämää laskemalla, kuinka paljon työntekijöitä ja työjuhtia on *määrättyä* kylvöalaa kohti eri talousryhmissä. Tällöin ei voida käyttää perheiden kokoonpanosta olevia tietoja, koska „alimmat taloudelliset ryhmät laskevat osan työntekijöistään muualle batrakeiksi, mutta ylimmät ryhmät palkkaavat itselleen batrakteja” (s. 114). Taurian zemstvotilastoissa ei ole tietoja palkatuista ja muualle palkkautuneista työläisistä, siksi Postnikov laskee tämän määrän likipitäen, pitäen lähtökohtana zemstvotilastojen tietoja työntekijöitä palkanneiden talouksien määrästä sekä sitä, kuinka paljon työntekijöitä tarvitaan kyseessäolevaa kyntöalaa varten. Postnikov myöntää, ettei näitä laskemalla saatuja tietoja voida pitää täysin tarkkoina, mutta hän olettaa, että hänen laskelmissaan voivat tiedot perheen kokoonpanosta muuttua huomattavasti ainoastaan kahdessa ylimmässä ryhmässä, sillä muissa ryhmissä on palkattuja hyvin vähän. Vertaamalla ylläesitettyjä tietoja perheiden kokoonpanosta seuraavaan taulukkoon lukija voi tarkistaa tämän mielipiteen oikeellisuuden:

Taurian läänin kolmessa kihlakunnassa

	Työntekijöitä			Yhtä taloutta kohti on	
	palkattu	laskettu muualle	Eroavalsuus	henkilöitä perheessä (palkatut mukaanlukien)	työntekijöitä
Kylvöttömillä	239	1.077	— 838	4,3	0,9
Kork. 5 desj. kylväv.	247	1.484	— 1.237	4,8	1,0
5—10 ” ”	465	4.292	— 3.827	5,2	1,0
10—25 ” ”	2.846	3.389	— 543	6,8	1,6
25—50 ” ”	6.041	—	+ 6.041	8,9	2,4
Yli 50 ” ”	8.241	—	+ 8.241	13,3	5
<i>Yhteensä</i>	18.079	10.242	+ 7.837	—	—

Vertaamalla tätä viimeistä saraketta tietoihin perheiden kokoonpanosta me näemme, että Postnikov on jonkin verran pienentänyt työläisten määrää alimmissa ryhmissä ja suurentanut sitä ylimmissä. Koska hänen tarkoituksenaan on todistaa, että talouden koon suurentuessa työläisten luku jotain määrättyä kylvöalaa kohti pienenee, niin tekijän likimääräiset laskelmat ovat siis voineet pikemminkin heikentää kuin voimistaa tätä pienenemistä.

Tämän ennakkolaskelman jälkeen Postnikov esittää seuraavan taulukon kylvöalan suhteesta työntekijöiden ja työjuhtien määrään sekä sitten koko väestöstä yleensä talonpoikien eri ryhmissä (s. 117):

Viljelysten 100 desj. kohti on

	Kylvöjä työjuhtaparia kohti	talouksia	henkilöä (palkatut mukaanlukien)	työntekijää	työjuhtia
Kork. 5 desj. kylv.	7,1 desj.	28,7	136	28,5	28,2
5—10 " "	8,2 "	12,9	67	12,6	25
10—25 " "	10,2 "	6,1	41,2	9,3	20
25—50 " "	12,5 "	2,9	25,5	7	16,6
Yli 50 " "	14,5 "	1,3	18	6,8	14
<i>Yhteensä</i>	10,9 desj.	5,4	36,6	9	18,3

„Näin siis talouden suurentuessa ja peltoalan kasvaessa talonpojilla kulungit, jotka menevät työvoiman, ihmisten ja juhtien ylläpitoon, tämä tärkein menoerä maataloudessa, progressiivisesti pienenevät ja suurkylväjien ryhmissä ne ovat melkein 2 kertaa pienemmät kylvödesjatiinaa kohti kuin pienkylväjien ryhmissä” (s. 117).

Sitä väittämää, että työntekijöihin ja työjuhtiin menevät kulungit ovat maataloudessa vallitsevina menoina, tekijä vahvistaa myöhemmin ottamalla esimerkiksi erään mennoiittatalouden⁵ yksityiskohtaisen budjetin: kaikista menoista muodostavat talousmenot 24,3%; menot työjuhtien ylläpitoon — 23,6% ja työntekijäin ylläpitoon — 52,1% (s. 284).

Postnikov antaa suuren merkityksen sille päätelmälleen, että työn tuottavuus kohoaa talouden mittasuhteiden kasvaessa (mikä näkyy ylempänä esitetystä lainauksesta, jonka hän on ottanut alkulauseeseen) eikä voida kieltää sitä, että sillä on todella suuri merkitys — ensiksikin, tutkittaessa talonpoikaistomme taloudellista elämää ja talouden luonnetta eri ryhmissä; toiseksi, yleisenä kysymyksenä

pien- ja suurmaanviljelyksen välisestä suhteesta. Tätä viimeksimainittua kysymystä ovat monet kirjoittajat totkeneet pahasti ja tämän sotkun perussyynä on se, että kirjoittajat ovat vertailleet erilaatuisia talouksia, jotka ovat erilaisissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa ja jotka eroavat toisistaan itse taloustyypinkin kannalta; vertaillaan esim. sellaisia talouksia, joissa tulot saadaan tuottamalla maataloustuotteita, sellaisiin talouksiin, joissa tulot saadaan käyttämällä hyväksi toisten talouksien maantarvetta (esim. talonpoikaistaloutta ja tilanherran taloutta heti vuoden 1861 reformin jälkeisellä kaudella). Postnikov on aivan vapaa tästä virheestä eikä hän unohda vertailun perussääntöä: sitä, että vertailtavien ilmiöiden pitää olla samanlaatuisia.

Todistellessaan yksityiskohtaisemmin väittämänsä Taurian kihlakuntiin nähden tekijä esittää tietoja, ensinnäkin, jokaisesta kihlakunnasta erikseen; toiseksi, erikseen venäläisestä väestöstä, nimittäin sen lukuisimmasta ryhmästä — entisistä valtion talonpojista (s. 273—274):

	<i>Työjuhtaparia kohti olevan kylvöalan desjatiinamäärä</i>					
	koko kihlakunnissa			ent. valtion talonp. ryhmässä		
	Berd.	Melit.	Dnepr.	Berd.	Melit.	Dnepr.
Kork. 5 desj. kylvävillä	8,9	8,7	4,3	—	—	—
5—10 " "	8,9	8,7	6,8	8,9	9,1	6,8
10—25 " "	10,2	10,6	9,7	10,3	10,9	9,6
25—50 " "	11,6	12,4	12,3	12,3	12,8	11,9
Yli 50 " "	13,5	13,8	15,7	13,7	14,3	15
<i>Keskimäärin</i>	10,7	11,3	10,1	—	—	—

Johtopäätös on sama: „pienikokoisessa taloudessa työjuhtien suhteellinen määrä jotain määrättyä kylvöalaa kohti on 1½—2 kertaa suurempi kuin sama luku „täydellisessä” talonpoikaistaloudessa. Talouksittain toimitettu kysely osoittaa saman lain vallitsevan kaikkien muidenkin, pienempien ryhmien suhteen: entisten tilanherrain talonpoikien, vuokraviljelijäin y.m.s. suhteen, ja kaikilla, vieläpä pienimmilläkin paikkakunnilla, jopa yhden kunnan tai vieläpä yhden asutuksenkin puitteissa” (s. 274).

Kylvöjen suuruuden ja talouden menojen välinen suhde ei ole eduksi pienille talouksille muidenkaan menojen kannalta: elottoman inventaarion ja hyötykarjan ylläpidon kannalta.

Edellä me jo näimme, miten nopeasti molempien määrä kasvaa 1 taloutta kohti alimmasta ryhmästä ylimpään. Kun tuo inventaario jaotellaan määrätulle kylvöalalle, niin näemme sen *vähenevän* alimmasta ryhmästä ylimpään (s. 318):

Kylvöalan 100 desj. kohti on olemassa

	hyötykarjaa	auroja ja bukkereita	rattaita
Kork. 5 desj. kylvävillä	42 päätä	4,7	10
5—10 " "	28,8 " "	5,9	9
10—25 " "	24,9 " "	6,5	7
25—50 " "	23,7 " "	4,8	5,7
Yli 50 " "	25,8 " "	3,8	4,3
<hr/>			
<i>Kolmessa kihlakunnassa:</i>	25,5 päätä	5,4	6,5

„Tämä taulukko osoittaa, että kylvöalan suurentuessa taloutta kohti suuremman työkaluston määrä (maanmuokausvälineet ja kuljetusneuvot) vähenee määrättyä kylvöalaa kohti, minkä vuoksi ylimpiin ryhmiin kuuluvassa taloudessa täytyy maanmuokausvälineiden ja kuljetusneuvojen ylläpitoon käytettävien menojen olla desjatiinaa kohti suhteellisesti pienempiä. Se ryhmä, jolla on korkeintaan 10 desjatiinaa kylvöjä taloutta kohti, on vähäisenä poikkeuksena: sillä on suhteellisesti vähemmän maanmuokausvälineitä kuin seuraavalla ryhmällä, jolla on 16 desjatiinaa kylvöjä taloutta kohti, mutta vain siksi, että siinä monet eivät tee työtä omalla inventaariollaan, vaan vuokratulla, mikä seikka ei suinkaan supista inventaariioon käytettäviä menoja” (s. 318).

„Zemstvotilastot”, sanoo Postnikov, „osoittavat kiistämättömän selvästi, että mitä suurempi on talonpoikaistalous kooltaan, sitä vähemmän pidetään määrättyä kyntömaa-alaa kohti inventaariota, työväkeä ja työjuhtia” (s. 162).

„Edellisissä luvuissa on jo osoitettu”, mainitsee Postnikov alempana, „että Taurian kihlakunnissa tämä ilmiö havaitaan talonpoikien kaikissa ryhmissä ja kaikilla seuduilla. Zemstvojen tilastotietojen mukaan tämä ilmiö on havaittavissa muissakin lääneissä, joissa maanviljelys niinkään on talonpoikaistalouden perusala. Niin ollen tämä ilmiö on levinnyt laajalti ja muodostuu laiksi, joka saa

suuren taloudellisen merkityksen, koska tämä laki huomattavassa määrässä hävittää pois pienviljelystalouden taloudellisen merkityksen” (s. 313).

Tämä Postnikovin viimeinen huomautus on jonkin verran ennenaikainen: sen todistamiseksi, että pienet taloudet tulevat kiertämättä syrjäytetyiksi suurten talouksien tieltä, ei riitä viimeksimainittujen suuremman edullisuuden toteaminen (tuote tulee halvemmaksi); sen lisäksi on vielä todettava, että rahatalous (tarkemmin: tavaratalous) on vallitsevana luontaistalouteen verraten, sillä luontaistaloudessa, jossa tuote ei mene markkinoille, vaan tuottajan omaan käyttöön, ei halpa tuote joudu kohtaamaan kallista tuotetta markkinoilla eikä se sen vuoksi voikaan sitä syrjäyttää. Tämä tulee muuten tarkemmin puheeksi tuonnempana.

Todistaakseen ylempänä todetun lain pitävän paikkansa koko Venäjään nähden Postnikov ottaa esimerkiksi ne kihlakunnat, joista zemstvotilastoissa on tehty väestön yksityiskohtainen taloudellinen ryhmitys, ja laskee työjuhtaparia ja yhtä työntekijää kohti tulevan kyntöalan suuruuden eri ryhmissä. Johtopäätös on sama kuin ennenkin: „että pienikokoisessa talonpoikaistaloudessa kyntöalan täytyy korvata $1\frac{1}{2}$ —2 kertaa suurempi määrä työvoimaa kuin sellaisessa taloudessa, jonka koko on riittävämpi” (s. 316). Tämä pitää paikkansa niin Permin lääniin (s. 314) kuin myöskin Voronezhin lääniin nähden, niin Saratovin kuin myöskin Tshernigovin lääniin nähden (s. 315), joten Postnikov on epäilemättä todistanut tämän lain koskevan koko Venäjää.

Siirtykäämme nyt kysymykseen talonpoikaistalouksien eri ryhmien „tuloista ja menoista” (IX luku) ja niiden suhteesta markkinoihin:

„Jokaisessa taloudessa”, sanoo Postnikov, „joka muodostaa itsenäisen yksikön, alueen pinta-ala käsittää seuraavat 4 osaa: yksi osa tuottaa ravinnon työtätekevän perheen ja taloudessa asustavien työntekijäin ravitsemiseksi; se on — ahtaassa mielessä — talouden *ravintoala*; toinen osa antaa rehua taloudessa työskentelevälle karjalle ja sitä voidaan nimittää *rehualaksi*. Kolmanteen osaan kuuluvat tonttimaat, liet, lammet y.m. sekä se osa kylvöalasta, mikä antaa kylvösiemenet; sitä voidaan nimittää *talousalaksi*, koska se palvelee yhtäläisesti koko taloutta. Vihdoin, neljäs osa tuottaa viljaa ja kasveja, jotka joko raa’assa tahi muokatussa

muodossa kuuluvat myytäviksi taloudesta markkinoille. Se on talouden *markkina*-ala eli *kaupallinen* maa-ala. Maa-alan jakamista mainittuihin neljään osaan ei kussakin yksilöllisessä taloudesta määritellä viljeltävien kasvien lajin, vaan niiden viljelemisen lähimmän tarkoituksensa mukaan.

Talouden rahatulon määrää talouden maa-alan kaupallinen osa, ja mitä suurempi on tämä viimeksimainittu pinta-ala ja mitä suurempi on siitä saatavien tuotteiden suhteellinen arvo, sitä suurempi on se kysyntä, jota maalaisisännät esittävät markkinoille, ja se työn määrä, minkä maa voi pitää maanviljelyksen ulkopuolella markkinoidensa piirissä, sitä suurempi on maatalouden valtiollinen (verollinen) ja kulttuurimerkitys maalle, ja sitä suuremmat ovat myös itse isännän puhtaat tulot sekä hänen varansa ja voimansa sijoitusten ja parannusten tekemiseksi maatalouteen” (s. 257).

Tämä Postnikovin mietelmä olisi aivan oikea, jos siihen tehtäisiin eräs aika oleellinen korjaus: tekijä puhuu talouden kaupallisen pinta-alan merkityksestä yleensä jollekin maalle, vaikka kysymys voi nähtävästi olla vain sellaisesta maasta, jossa rahatalous on vallitsevana ja jossa suurin osa tuotteista saa *tavarain* muodon. Jos tämä ehto unohdetaan, jos sitä pidetään itsestään selvänä, jos jätetään tutkimatta tarkasti, missä määrin sitä voidaan soveltaa kyseessäolevaan maahan,—niin se merkitsee lankeamista vulgaarisen poliittisen taloustieteen virheeseen.

On hyvin tärkeää erottaa koko taloudesta sen markkina-ala. Sisämarkkinoiden kannalta on merkitystä yksinomaan tuottajan rahatulolla eikä laisinkaan hänen tulollaan yleensä (joka, s.o. tulo, määrittelee tämän tuottajan hyvinvoinnin). Rahavarojen omistaminen ei laisinkaan määräydy tuottajan toimeentulosta: talonpoika, joka saa maapalstastaan kyllin riittävän määrän tuotteita omaa kulutustaan varten, mutta pitää luontaistaloutta,— tulee hyvin toimeen, mutta hänellä ei ole rahavaroja; puolittain taloudelliseen häviöön joutunut talonpoika, joka saa palstasta ainoastaan pienen osan tarvitsemistaan elintarvikkeista ja joka hankkii muun osan elintarvikkeista (vaikkakin vähemmän ja laadultaan huonompia) satunnaisilla „ansiotuloilla”,— ei tule kunnolleen toimeen, mutta hänellä on rahavaroja. Tästä käy selväksi, että millään mietelmillä talonpoikaistalouksien ja niiden tulojen määrän merkityksestä markkinoille, elleivät

ne perustu tulojen rahallisen osan huomioonottamiseen, ei voi olla mitään arvoa.

Määritelläkseen, miten suuria ovat kylvöalan mainitut neljä osaa eri ryhmiin kuuluvien talonpoikain, talouksissa, Postnikov laskee ensin viljan vuotuisen kulutuksen ottaen henkeä kohti pyöreästi 2 tshetverttiä ruokaviljaa (s. 259), mikä tekee $\frac{2}{3}$ desj. henkeä kohti kylvöalassa. Sitten hän määrittelee rehualan suuruudeksi $1\frac{1}{2}$ desj. jokaista hevosta kohti sekä talousalaksi 6% kyntömaa-alasta ja saa seuraavat numerotiedot* (s. 319):

		100 desjatiinasta kylvöalaa on				Rahatuloa saadaan	
		talous- alaa	ravinto- alaa	rehu- alaa	kaupallista alaa	kylvöalan 1 desj. kohti	1 taloutta kohti
		(ruplaa)					
Kork.	5 desj. kylväv.	6	90,7	42,3	—39	—	—
	5—10 " "	6	44,7	37,5	+11,8	3,77	30
	10—25 " "	6	27,5	30	36,5	11,68	191
	25—50 " "	6	17	25	52	16,64	574
	Yli 50 " "	6	12	21	61	19,52	1.500

„Osoitettu talouden rahatulojen erilaisuus eri ryhmissä”, sanoo Postnikov, „kuvaa riittävästi talouden suuruuden merkitystä, mutta todellisuudessa tämän erilaisuuden viljelysten tuottavaisuudessa eri ryhmissä täytyy olla vieläkin suuremman, sillä on otaksuttava, että ylimmissä ryhmissä on sato desjatiinaa kohti suurempi ja myytävä vilja on hinnaltaan arvokkaampaa.

Tässä tulon suuruuden luetteloinnissa me emme ottaneet laskuihin talouden koko maa-alaa, vaan ainoastaan kyntömaan, sillä meillä ei ole tarkkoja tietoja siitä, kuinka eri karjalajeilla käytetään muita maa-aloja Taurian kihlakuntien talonpoikaistalouksissa; mutta koska rahatulo etelävenäläisellä talonpojalla, joka harjoittaa yksinomaan maanviljelystä, määräytyy melkein kokonaan kylvöalasta, niin esitetyt numerot kuvaavat aika tarkasti talouden antaman rahatulon erilaisuutta talonpoikain eri ryhmissä. Nämä numerot osoittavat, miten suuresti tämä tulo muuttuu kylvömäärän muuttuessa. Perhe, jolla on 75 desj. kylvöjä, saa vuodessa

* Rahatulon määrittelemiseksi Postnikov teki näin: hän edellytti, että koko kaupallinen ala on kylvetty kaikkein arvokkainta viljaa — vehnää — ja tietäen sen keskimääräisen sadon ja hinnat, hän laski tästä alasta saatavan arvojen määrän.

rahatuloa aina 1.500 ruplaan asti, perhe, jolla on kylvöjä $34\frac{1}{2}$ desj., saa vuodessa 574 rpl., ja perhe, jolla on kylvöjä $16\frac{1}{3}$ desj., saa ainoastaan 191 rpl. Perhe, joka kylvää 8 desj., saa ainoastaan 30 rpl., s.o. sellaisen summan, joka ei riitä kattamaan talouden rahamenoja, ellei ole sivutuloja ansiotöistä. Mainitut numerot eivät tietysti osoita vielä taloudesta saatavaa korkoa, ja sen selvillesaamiseksi on rahatuloista laskettava pois kaikki talouden rahamenot veroihin, inventaarioon, rakennuksiin, vaatteiden ja jalkineiden ostoon j.n.e. Mutta nämä menot eivät kasva vastavasti talouden suuruuden kasvaessa. Perheen ylläpitoon käytettävät menot kasvavat tasasuhteisesti perheen suuruuden kanssa, mutta perheen kokoonpano kasvaa, kuten taulukosta näkyy, paljon hitaammin kuin kylvöalan kasvu ryhmissä. Mitä tulee kaikkiin talousmenoihin (maaveron ja vuokran maksuun, rakennusten ja kaluston korjaukseen), niin ne eivät kasva taloudessa ainakaan nopeammin kuin suhteellisesti talouden mittasuhteiden kanssa, kun taas rahallinen kokonaistulo taloudesta, kuten edellinen taulukko osoittaa, kasvaa enemmän kuin suoraan verrannollisesti kylvöjen kasvun kanssa. Sitä paitsi kaikki nämä talousmenot ovat hyvin pieniä talouden perusmenoon — työvoiman ylläpitoon verrattuna. Näin ollen me voimme määritellä sen ilmiön, että maanviljelyksestä saatava korko talonpoikaistaloudessa pienenee progressiivisesti desjatiinaa kohti sitä mukaa kuin talouden koko pienenee” (s. 320).

Postnikovin esittämistä tiedoista me siis näemme, että suhteessa markkinoihin talonpoikain maanviljelystalous on eri ryhmissä oleellisesti erilainen: ylimmät ryhmät (joissa on kylvöjä enemmän kuin 25 desj. taloutta kohti) harjoittavat jo kaupallista taloutta; viljatuotannon tarkoituksena on tulojen saanti. Sitävastoin alimmissa ryhmissä maanviljely ei peitä perheen ehdottomia tarpeita (tämä koskee niitä kylväjiä, jotka viljelevät korkeintaan 10 desj. taloutta kohti); jos lasketaan tarkasti kaikki talouden menot, niin varmaankin osoittautuu, että näissä ryhmissä talous on tapiota tuottavaa.

Erittäin mielenkiintoista on käyttää Postnikovin esittämiä tietoja myöskin ratkaistaksemme kysymyksen siitä, mikä suhde tällä talonpoikaiston jakaantumisella erilaisiin ryhmiin on markkinoille tulevan kysynnän suuruuteen. Me tie-

dämme, että tämän kysynnän suuruus riippuu kaupallisen kylvöalan suuruudesta, ja tämä viimeksimainittu kasvaa talouden suuruuden kasvaessa; mutta rinnakkaisesti tämän talouden suuruuden kasvaessa ylimmissä ryhmissä, talouden koko pienenee alimmissa ryhmissä. Talouksien lukumäärän kannalta alimmat ryhmät ovat kaksi kertaa lukuisampia kuin ylimmät ryhmät: ensinmainittuja on Taurian kihlakunnissa 40% ja jälkimmäisiä vain 20%. Eikö yleensä ja kokonaisuudessaan käy niin, että yllämainittu taloudellinen jakaantuminen supistaa markkinoille tulevaa kysyntää? Itse asiassa meillä on oikeus vastata tähän kysymykseen kieltävästi jo apriorisen harkinnan perusteella: asia on niin, että alimmissa ryhmissä talouden koko on niin pieni, ettei maanviljelys voi peittää kaikkia perheen tarpeita; välttyäkseen nälkäkuolemalta täytyy näiden alimpien ryhmien edustajain viedä markkinoille työvoimansa, jonka myyminen antaa heille vissejä rahavaroja ja tasoittaa sillä tavalla (vississä määrässä) sitä kysynnän supistumista, mikä johtuu talouden mittasuhteiden pienenemisestä. Mutta Postnikovin esittämät tiedot antavat tilaisuuden vastata tehtyyn kysymykseen täsmällisemmin.

Ottakaamme esimerkiksi jokin määrä kylvöalaa, vaikkapa 1.700 desj., ja kuvitelkaamme sen jakaantuvan kahdella tavalla: ensinnäkin, taloudellisesti samanlaatuisen talonpoikaiston kesken ja toiseksi sellaisten talonpoikien kesken, jotka ovat jakaantuneet niihin erilaisiin ryhmiin, mitkä näemme nykyään Taurian kihlakunnissa. Ensimmäisessä tapauksessa, olettaen keskinkertaisella talonpoikaistaloudella olevan 17 desj. kylvöjä (kuten asia todellisuudessa onkin Taurian kihlakunnissa), saamme 100 sellaista taloutta, jotka kattavat tarpeensa täydellisesti maanviljelyksellä. Markkinoille tuleva kysyntä on oleva $191 \times 100 = 19.100$ rpl.— Toinen tapaus: 1.700 desj. kylvöjä on jaettu samojen 100 talouden kesken toisella tavalla, nimittäin siten, kuin Taurian kihlakunnissa kylvöala todellisuudessa jakaantuukin talonpoikain kesken: 8 taloudella ei ole ollenkaan kylvöjä, 12 taloutta kylvää 4 desj. kukin; 20 kylvää 8; 40 kylvää 16; 17 kylvää 34 ja 3 kylvää 75 desj. kukin (kaikkiaan tulee kylvöjä 1.651 desj., s.o. vieläpä hiukan vähemmän kuin 1.700 desj.). Kylvöjen jakaantuessa tällä tavalla sangen huomattava osa talonpojista (40%) ei voi

saada maastaan riittävästi tuloja kaikkien tarpeiden tyydyttämiseen. Markkinoille tulevan rahallisen kysynnän suuruus, ottaen laskuihin ainoastaan ne taloudet, jotka kylvävät yli 5 desj. taloutta kohti, on oleva seuraava: $20 \cdot 30 + 40 \cdot 191 + 17 \cdot 574 + 3 \cdot 1.500 = 22.498$ rpl. Näin ollen me näemme, että vaikka on jätetty pois kokonaista 20 taloutta [jotka epäilemättä saavat myös rahatuloa, vaikkakaan eivät tuotteidensa myynnistä], ja siitä huolimatta, vaikka kylvöala on supistunut 1.603 desjatiinaan, on markkinoille tulevan rahallisen kysynnän yleinen määrä kasvanut.

Edellä sanottiin jo, että alimpiin taloudellisiin ryhmiin kuuluvien talonpoikien täytyy myydä työvoimiaansa; ylimpien ryhmien edustajain sitävastoin täytyy ostaa sitä, sillä omat työläiset eivät enää riitä heidän suuren kylvöalansa muokkaamiseen. Meidän on nyt pysähdyttävä yksityiskohtaisemmin tähän tärkeään ilmiöön. Postnikov ei näytä katsovan tämän ilmiön kuuluvan „uusiin taloudellisiin muutoksiin talonpoikaiselämässä” (hän ei ainakaan mainitse siitä alkulauseessa, jossa hän tekee yleisen yhteenvedon tutkimuksen tuloksista), mutta se ansaitsee paljon suurempaa huomiota kuin koneiden käyttöön ottaminen tai kyntömaan laajentuminen varakkailla talonpojilla.

„Taurian kihlakunnissa varakkaampi talonpoikaisto”, sanoo tekijä, „käyttää yleensä huomattavasti palkkatyöläisiä ja harjoittaa talouttaan sellaisella maa-alalla, joka ylittää suuresti perheiden oman työkyvyn. Niinpä 3:ssa kihlakunnassa pidetään 100 perhettä kohti talonpoikien kaikissa ryhmissä palkkatyöläisiä seuraavasti:

Kylvöttömät	3,8%
Korkeint. 5 desj. kylvävät	2,5
5—10 ” ”	2,6
10—25 ” ”	8,7
25—50 ” ”	34,7
Yli 50 ” ”	64,1

Yhteensä 12,9%

Nämä numerot osoittavat, että palkkatyöläisiä pitävät pääasiassa varakkaat isännät, joilla on huomattavampi määrä kylvöjä” (s. 144).

Vertaamalla edellä esitettyjä tietoja perheiden suuruudesta ryhmittäin ilman palkollisia (erikseen kolmessa kihlakunnassa) ja palkolliset mukaanluettuna (kolmessa kihlakunnassa yhteensä) me näemme, että isännät, jotka kylvävät 25—50 desj. taloutta kohti, suurentavat taloutensa työvoimamäärää palkkaamalla likipitään $\frac{1}{3}$ (1,8—1,9 työläisestä 2,4 työläiseen perhettä kohti), ja ne isännät, joilla on yli 50 desj. kylvöjä taloutta kohti, lisäävät työläisten määrää noin kaksinkertaisesti (2,3:sta 5:een); tekijän laskelmien mukaan jopa enemmänkin kuin kaksinkertaisesti, sillä hänen mielestään heidän on palkattava 8.241 työläistä (s. 115), kun omia on 7.129 henkilöä. Se, että alimpien ryhmien pitää laskea työläisiä syrjäansioihin aika huomattava määrä, käy selville jo siitä, että maanviljelystalous ei voi antaa heille toimeentuloa varten tarvittavaa määrää elintarvikkeita. Valitettavasti meillä ei ole tarkkoja tietoja sivuansiotöissä käyvien työntekijäin määrästä. Tämän lukumäärän välillisenä osoittimena voidaan pitää niiden talonisäntien määrää, jotka antavat vuokralle maaosuuksensa: edellä on esitetty Postnikovin lausunto siitä, että Taurian kihlakunnissa noin $\frac{1}{3}$ väestöstä ei käytä täydellisesti osuusmaataan.

IV

Edellä esitetyistä numerotiedoista näkyy, että Postnikov on todistanut täydellisesti väittämänsä eri talouksien taloudellisen aseman „äärettömän suuresta erilaisuudesta”. Tämä erilaisuus ei ulotu ainoastaan talonpoikien omaisuusvarallisuuden tasoon ja heidän kylvöjensä suuruuteen, vaan vieläpä talouden luonteeseen eri ryhmissä. Eikä siinä kaikki. Osoittautuu, että termit: „erilaisuus” ja „differentioituminen” eivät riitä ilmiön täydellistä luonnehtimista varten. Kun toisella talonpojalla on 1 työjuhta ja toisella 10, niin me sanomme sitä differentioitumiseksi, mutta kun toinen vuokraa kymmeniä desjatiinoja maata hänen tarpeensa turvaavan osuusmaan lisäksi ainoana tarkoitukseensa hankkia sen käytöstä tuloja ja kun hän riistää siten toiselta talonpojalta mahdollisuuden vuokrata maata, jota tämä tarvitsisi perheensä elättämiseen,—niin edessämme on nähtävästi jotain paljon suurempaa; meidän on nimitettävä sellaista ilmiötä „ristiriidaksi” (s. 323), „taloudellisten

etujen taisteluksi" (s. XXXII). Käyttäessään näitä termejä Postnikov ei anna riittävää arvoa niiden tärkeydelle; hän ei myöskään huomaa sitä, että nämäkään viimeksimainitut termit eivät ole kyllin riittäviä. Osuusmaan vuokraaminen köyhtyneeltä väestöryhmältä, sellaisen talonpojan palkkaaminen batrakiksi, joka on lakannut pitämästä omaa talouttaan, se ei enää ole pelkkää ristiriitaa, se on jo suoranaista riistoa.

Tunnustaen nykyajan talonpoikaistossa olevan syvää taloudellista ristiriitaa, me emme voi enää rajoittua pelkkään talonpoikien jakamiseen useampaan kerrokseen sen mukaan, kuinka ne ovat turvatut omaisuudella. Tällainen jako olisi riittävä, jos koko ylläesitetty erilaisuus rajoittuisi määrällisiin eroavaisuuksiin. Mutta asia ei ole niin. Kun talonpoikien yhdellä osalla maanviljelyksen tarkoituksena on kaupallinen hyöty ja tuloksena on suuri rahallinen tulo, mutta toisella osalla maanviljelys ei tyydytä edes perheen välttämättömiä tarpeita, kun talonpoikien ylimmät ryhmät perustavat parannetun taloutensa alimpien ryhmien taloudelliseen häviöön, kun varakas talonpoikaisto käyttää huomattavassa määrässä palkkatyötä, mutta köyhän on pakko turvautua työvoimansa myyntiin,—niin se on jo epäilemättä laadullista erilaisuutta, ja meidän tehtävänä on nyt ryhmitellä talonpoikaisto niiden erilaisuuksien mukaan, joita on itse heidän taloutensa luonteessa (ymmärtäen talouden luonteella ekonomiikan eikä tekniikan erikoisuuksia).

Postnikov on kiinnittänyt liian vähän huomiota näihin viimeksimainittuihin erilaisuuksiin; sentähden vaikka hän myöntääkin välttämättömäksi „jaoitella väestö yleispiirteisemmin ryhmiin" (s. 110) ja yrittää tehdä tällaisen jaoittelun, niin hänen yritystään, kuten saamme heti nähdä, ei voida tunnustaa täysin onnistuneeksi.

„Jaoitellaksemme väestön yleispiirteisemmin taloudellisiin ryhmiin", sanoo Postnikov, „me käytämme toista tunnusmerkkiä, jolla eri paikkakunnilla ei tosin ole samanluontoista taloudellista merkitystä, mutta joka käy paremmin yhteen sen ryhmäjaon kanssa, jonka talonpojat itse tekevät keskuudessaan ja jonka kaikki zemstvotilastojen työntekijätkin ovat panneet merkille kaikissa kihlakunnissa. Tämä jako tehdään sen mukaan, miten itsenäisiä talon-

isännät ovat talouden hoitamiskeinoissa riippuen työjuhtien lukumäärästä taloudessa” (s. 110).

„Nykyään voidaan Etelä-Venäjän seudun talonpoikaisto jakaa talonisäntien taloudellisen itsenäisyyden asteen ja samalla myöskin heidän taloudenhoitomenetelmiensä kannalta seuraaviin kolmeen pääryhmään:

1) Työjuhdaalliset (тягловые) eli valjakolliset talonisännät, s. o. sellaiset, joilla on täysi aurakunta tai auraa vastaava kyntöväline ja jotka tulevat peltotöissä toimeen omilla juhdilla, ilman työjuhtien vuokraamista ja niiden yhteiskäyttöä. Näiden isäntien omistaessa auratai bukkerivaljakon heillä on 3—2 paria tahi enemmän työjuhtia ja vastaavasti heillä on taloudessa 3 aikuista työmiestä tahi ainakin 2 aikuista työmiestä ja yksi puoli-työmies.

2) Puolivaljakolliset (полутягловые) eli työjuhtien yhteiskäyttäjät, s.o. sellaiset talonisännät, jotka käyttävät työjuhtia peltotöissä yhteisesti, koska heillä ei ole riittävää määrää työjuhtia itsenäisiä valjakkoja varten. Näillä isännillä on talouksissaan työjuhtia pari tai 1½ paria ja eräissä tapauksissa kaksikin paria ja sitä vastaavasti yksi tai kaksi aikuista työmiestä. Raskaalla maalla ja kun auralla (tai sitä vastaavalla bukkerilla) täytyy työskennellä 3:lla juhtaparilla, nämä isännät yhtyvät välttämättä käyttämään työjuhtia yhdessä, vaikkapa heillä olisi kaksikin juhtaparia.

3) Työjuhdatottomat talonisännät eli „jalkamiehet”, joilla ei ole ollenkaan juhtia tai joilla on yksi työajokki (enimmäkseen hevonen, sillä härkiä pidetään tavallisesti parittain ja ne kulkevat vain parivaljakossa). He työskentelevät vuokraamalla vieraita juhtia tai antavat maansa vuokralle sato-osasta, jolloin heillä ei ole ollenkaan kylvöjä.

Talonpojat itse tekevät tavallisesti tällaisen ryhmityksen talonpoikaiselämässä niin peruslaatuisen taloudellisen tunnusmerkin perusteella, jollaisena tässä tapauksessa on työjuhtien määrä ja täysvaljakon muodostamiskeino. Mutta siinä on suurta vaihtelevaisuutta sekä kunkin edellä mainitun eri ryhmän puitteissa että myöskin itse ryhmien välisessä jaoittelussa” (s. 121).

Näiden ryhmien määrällinen kokoonpano prosentteissa talouksien koko lukumäärästä on seuraava (s. 125):

	I Omillia juhdilla työskennel- leitä	II Työjuhtia yhtäisesti käyttäneitä	III	
			Työjuhtia vuokraamalla työskennel- leitä	Kylvöt- tömiä
Berdjanskin kihlakunta	37	44,6	11,7	6,7
Melitopolin „	32,7	46,8	13	7,5
Dneprin „	43	34,8	13,2	9

Tämän taulukon rinnalla tekijä on esittänyt talouksien ryhmityksen niillä olevien työjuhtien määrän mukaan määriteltäkseen valjakon kokoonpanon kyseessäolevissa kihlakunnissa:

Talouksien %-määrä niiden yleisestä määrästä

	Talouksia, joissa on työjuhtia			Ilman työ- juhtia
	4 kpl. tai useampia	2-3 kpl.	1 kpl.	
Berdjanskin kihlakunta	36,2	41,6	7,2	15
Melitopolin „	34,4	44,7	5,3	15,6
Dneprin „	44,3	36,6	5,1	14

Taurian kihlakunnissa täydellistä valjakkoa varten täytyy taloudessa siis olla vähintään 4 kpl. työjuhtia.

Tätä Postnikovin ryhmitystapaa ei voida myöntää täysin onnistuneeksi ennen kaikkea siksi, että kunkin näiden kolmen ryhmän sisällä ilmenee suurta erilaisuutta:

„Juhdallisten talonisäntien ryhmässä”, sanoo tekijä, „me tapaamme etelä-Venäjäällä suurta erilaisuutta: varakkailla talonpojilla olevan runsaan juhtamäärän rinnalla on köyhemmillä talonisännillä vähemmän juhtia. Ensinmainittu vuorostaan jakaantuu täydelliseen juhtakomplektiin (6—8 työjuhtaa tai useampia) ja epätäydelliseen (4—6 juhtaa)... „Jalkamies”-isäntien kategoriassa on niin ikään paljon erilaisuutta varallisuuden kannalta” (s. 124).

Postnikovin hyväksymän jaottelun toisena epämuikavana puolena on se, että zemstvitilastoissa on väestön ryhmitys, kuten ylempänä jo sanottiin, tehty kylvöalojen suuruuden eikä työjuhtien määrän mukaan. Jotta voitaisiin tuoda tarkasti ilmi eri ryhmien omaisuusasema, on hyväksyttävä ryhmitys kylvöalojen suuruuden mukaan.

Tämän tunnusmerkin perusteella Postnikov jakaa väestön samaten kolmeen ryhmään: pienkylväjä-isäntiin, joilla

on kylvöjä korkeintaan 10 desj. tai jotka eivät kylvä ollenkaan; keskimäärän kylväjiin, joilla on 10—25 desj. kylvöjä, ja suurkylväjiin, joilla on kylvöjä yli 25 desj. taloutta kohti. Ensimmäistä ryhmää tekijä nimittää „köyhäksi”, toista keskiryhmäksi ja kolmatta varakkaaksi.

Näiden ryhmien lukumäärällisestä kokoonpanosta Postnikov sanoo:

„Yleensä Taurian talonpoikien keskuudessa (ilman siirtolaisia) on suurkylväjiä noin $\frac{1}{6}$ talouksien koko määrästä, keskimäärän kylväjiä noin 40% ja hiukan yli 40% on pienkylväjiä ja niitä, joilla ei ole lainkaan kylvöjä. Taurian kihlakuntien koko väestössä (siirtolaiset mukaanluettuna) suurkylväjiin kuuluu $\frac{1}{5}$ väestöstä eli noin 20%, keskimääräisesti kylväviin 40% ja pienkylväjiin sekä kylvöttömiin noin 40%” (s. 112).

Saksalaisten liittäminen laskuihin ei siis muuta paljoakaan ryhmien kokoonpanoa, joten koko kihlakuntaa koskevien yleisten numerotietojen käyttäminen ei ole väärin.

Tehtävänäimme on nyt luonnehtia mahdollisimman täsmällisesti näiden kunkin ryhmän taloudellinen asema erikseen ja yrittää saada siten selville talonpoikaiston keskuudessa vallitsevan taloudellisen ristiriidan mittasuhteet ja syyt.

Postnikov ei ole asettanut itselleen tällaista tehtävää; sen vuoksi hänen esittämänsä tiedot ovat hyvin hajanaisia eivätkä yleiset lausunnot ryhmistä ole riittävän määriteltyjä.

Aloitamme alimmasta ryhmästä — köyhästä ryhmästä, johon Taurian kihlakunnissa kuuluu $\frac{2}{5}$ väestöstä.

Kuinka köyhä tämä ryhmä todellisuudessa on, se voidaan parhaiten päätellä työjuhtien määrän perusteella (tärkein tuotantoväline maataloudessa). Taurian läänin kolmessa kihlakunnassa työjuhtain kokonaismäärästä — 263.589 kappaleesta — on alimmalla ryhmällä (s. 117) 43.625 juhtaa, s.o. vain 17% eli $2\frac{1}{3}$ kertaa pienempi keskitaso. Tiedot työjuhtia omistamattomien talouksien %-määrästä on esitetty ylempänä (80% — 48% — 12% alimman ryhmän kolmessa alaryhmässä). Näiden numerotietojen perusteella Postnikov on tehnyt sen johtopäätöksen, että „omaa työkarjaa vailla olevien talonisäntien % on tuntuva ainoastaan kylvöttömien ja korkeintaan 10 desj. taloutta kohti kylvävien ryhmässä” (s. 135). Tässä ryhmässä kylvöjen

määrä vastaa karjan määrää: omalla maalla kylvetään 146.114 desj., kokonaismäärästä 962.933 desj. (kolmessa kihlakunnassa), s.o. 15%. Vuokramaan lisääminen siihen suurentaa kylvöjen määrää 174.496 desjatiinaan, mutta kun kylvöt samalla suurenevät muissakin ryhmissä ja suurenevät enemmän kuin alimmassa ryhmässä, niin tuloksena on, että alimman ryhmän kylvöt tekevät ainoastaan 12% kylvöjen kokonaismäärästä, s.o. enemmän kuin $\frac{3}{8}$:lle väestöstä tulee vain $\frac{1}{8}$ kaikista kylvöistä. Kun muistamme, että tekijä pitää normaalina (s.o. perheen kaikki tarpeet peittävä) kylvömääränä juuri taurialaisten keskinkertaista kylvömäärää, niin on helppo nähdä, kuinka osattomaksi on joutunut tämä ryhmä, jolla on kylvöjä $3\frac{1}{3}$ kertaa vähemmän keskitasoa.

Aivan luonnollista on, että näissä olosuhteissa tämän ryhmän maanviljelystalous on äärettömän surkeassa tilassa: me näimme ylempänä, että 33—39%:lla Taurian kihlakuntien väestöstä — siis alimman ryhmän valtavalla enemmistöllä — ei ole ollenkaan kyntövälineitä. Kaluston puute pakottaa talonpojat hylkäämään maansa, antamaan maaosuutensa vuokralle: Postnikovin mielestä tällaisten vuokralleantajain (joiden talous on epäilemättä joutunut jo aivan hunningolle) määrä tekee noin $\frac{1}{3}$ väestöstä, s.o. taaskin köyhän ryhmän huomattavan enemmistön. Huomautamme sivumennen, että zemstvotilastot ovat todenneet kaikkialla ja hyvin huomattavassa mitassa tämän ilmiön, maaosuuksien „myymisen” (käyttäen tavallista talonpoikain sanontaa). Lehdistö, joka on pannut merkille tämän tosiasian, on jo ehtinyt keksiä keinonkin sitä vastaan — maaosuuksien luovuttamiskiellon. Postnikov aivan oikein väittää noiden tuollaisten toimenpiteiden pätevyyttä vastaan, jotka paljastavat laatijainsa puhtaasti virkamiesmäisen uskon päällystön määräysten voimallisuuteen. „On epäilemätöntä”, sanoo hän, „että pelkkä maiden vuokralleannon kieltäminen ei vielä hävitä tätä ilmiötä, jonka juuret ovat liian syvällä talonpoikaiselämän nykyisessä talousjärjestelmässä. Talonpoika, jolla ei ole inventaariota eikä varoja omaa taloutta varten, ei todellisuudessa voi käyttää maaosuuttaan ja hänen täytyy antaa se vuokralle muille talonpojille, joilla on varoja talouden hoitamiseen. Maiden vuokralleannon suoranainen kieltö pakottaa tekemään tämän vuokralleantamisen salassa, ilman valvontaa ja

nähtävästi vuokralleantajalle huonommilla ehdoilla kuin nyt, sillä maansa vuokralleantajan on pakko antaa se vuokralle. Ja sitten, kruununnrästien perimiseksi talonpojilta heidän maaosuuksiaan ruvetaan yhä useammin antamaan vuokralle kyläkäräjien⁶ kautta, ja sellainen vuokralleanto on köyhille talonpojille kaikkein vähimmin edullista” (s. 140).

Talouden täydellinen lamaanus on havaittavissa koko köyhällä ryhmällä:

„Asiallisesti ei kylvöttömien talonisäntien”, sanoo Postnikov, „ja niiden pienkylväjien, jotka muokkaavat maataan vuokraamalla vieraita työjuhtia, välisessä taloudellisessa asemassa ole suurtakaan eroa. Edelliset vuokraavat kotikyläläisilleen koko maansa, jälkimmäiset vain osan siitä, mutta kummatkin niistä *joko ovat batrakkeina kotikylässään tahi käyvät sivuansiotöissä, enimmäkseen samoissa maanviljelystöissä* asuen omassa rakennuksessaan. Sen vuoksi *talonpoikain molempia kategorioita — kylvöttömiä ja pienkylväjiä — voidaankin tarkastella yhdessä*; kummatkin niistä kuuluvat taloutensa menettäviin talonisäntiin, ovat enimmäkseen taloudelliseen häviöön joutuneita tai joutuvia talonisäntiä, joilla ei ole taloudenhoitoon tarvittavaa karjaa eikä kalustoa” (s. 135).

„Kun taloudettomat perhekunnat ja kylvöttömät taloudet ovat enimmäkseen taloudelliseen häviöön joutuneita talouksia”, sanoo Postnikov jonkin verran alempana, „niin pienkylväjät, jotka antavat maataan vuokralle, ovat edellisten kandidaatteja. Jokainen tuntuva kato tai satunnainen onnettomuus, kuten tulipalo, hevosten häviäminen j.n.e., kiskaisee joka kerta tästä ryhmästä osan talonisännistä taloudettomien ja batrakkien ryhmään. Talonisäntä, joka jostain syystä menettää työjuhdat, ottaa ensimmäisen askeleen rappiolejutumista kohti. Maan muokkaamisessa vuokraamalla vieraita työjuhtia on paljon sattumanvaraista ja säännötöntä ja tavallisesti se pakoittaa supistamaan kylvöjä. Paikalliset maaseudun laina- ja talletuskassat ja kotikyläläiset kieltävät tällaiselta talonpojilta luoton [huomautuksessa sanotaan: „Taurian kihlakunnissa on suurissa kylissä runsaasti laina- ja talletusyhdistyksiä, jotka toimivat valtionpankin luoton avulla, mutta niistä saavat lainoja ainoastaan varakkaat ja hyvin toimeentulevat talonisännät”]; hän saa lainaa tavallisesti raskaammilla ehdoilla

kuin „vauraat” talonpojat. „Eihän hänelle voi antaa”, sanovat talonpojat, „kun hänellä ei ole mistä ottaa”. Vajotuaan kerran velkoihin hän menettää heti ensimmäisen onnettomuuden sattuessa maansakin, varsinkin jos hänellä on vielä ruununrästejäkin” (s. 139).

Kuinka syvälle maanviljelystalouden lamaannustila on päässyt köyhän ryhmän talonpojilla, se näkyy parhaiten siitä, että tekijä ei edes vastaa kysymykseen, miten he oikein tätä taloutta hoitavat. Alle 10 desj. kylvävillä talouksilla, sanoo hän, „maanviljelys on liian satunnaisten olosuhteiden varassa, jotta sitä voitaisiin luonnehtia joillakin määrättyillä menetelmillä” (s. 278).

Esitetyt alimman ryhmän talonpoikien taloutta luonnehtivat lausunnot ovat lukuisuudestaan huolimatta aivan riittämättömiä: ne ovat yksinomaan kielteisiä, vaikka pitäähän niitä olla myönteisiäkin lausuntoja. Tähän saakka me olemme kuulleet ainoastaan siitä, ettei käy päinsä määrittellä tämän ryhmän talonpoikia itsenäisiksi maanviljelijäisänniksi, koska heidän maanviljelyksensä on aivan lamassa ja koska kylvöala on kerrassaan riittämätön, ja vihdoin, koska he harjoittavat maanviljelystä sattumanvaraisesti: „Vain hyvin toimeentulevat ja varakkaat talonpojat”, huomauttavat tilastotyöntekijät Bahmutin kihlakuntaa kuvatessaan, „joilla ei ole puutetta siemenistä, voivat pitää jonkinlaista järjestystä kylvöissä, mutta köyhät kylvävät mitä heillä sattuu olemaan, kylvävät minne ja miten sattuu” (s. 278). Mutta koko tämän alimpaan ryhmään kuuluvan talonpoikaisjoukon toimeentulo (kolmessa Taurian kihlakunnassa heitä on yli 30 tuhatta taloutta ja yli 200 tuhatta henkeä kumpaakin sukupuolta) ei voi olla sattumanvaraista. Elleivät he saa elatustaan omasta taloudestaan, niin millä he sitten elävät? Pääasiassa työvoimansa myynnillä. Me näimme edellä Postnikovin sanoneen tämän ryhmän talonpojista, että he tulevat toimeen tekemällä batrakkitöitä ja sivullisilla ansiotöillä. Kun etelässä ei ole juuri ollenkaan elinkeinoammatteja, niin nämä ansiotyöt ovat suurimmaksi osaksi maanviljelystöitä ja merkitsevät siis *palkkautumista* maataloustöihin. Todistaaksemme seikkaperäisemmin, että juuri työn myyminen on alimman ryhmän talonpoikien talouden peruspiirteenä, me ryhdyimme tarkastelemaan tätä ryhmää niiden suuruusluokkien mukaan, joihin se zemstvotilastoissa jaetaan. Kylvöttömistä

talonisännistä ei kannata puhuakaan: he ovat täydellisiä batrakkeja. Toisessa suuruusluokassa ovat jo sellaiset kylväjät, joilla on kylvöjä 5 desjatiinaan saakka taloutta kohti (keskimäärin 3,5 desj.). Ylläesitetystä kylvöalan jakamisesta talous-, rehu-, ravinto- ja kaupalliseen alaan näkyy, että tämä kylvömäärä ei ole laisinkaan riittävä. „Ensimmäisellä ryhmällä, jolla on kylvöjä 5 desjatiinaan saakka taloutta kohti”, sanoo Postnikov, „ei ole kylvöissään markkina-alaa, kaupallista alaa; tämän ryhmän toimeentulo on mahdollista ainoastaan hankkimalla ansiotuloja, joita saadaan työskentelemällä batrakkina y.m. keinoilla” (s. 319). Jää vielä viimeinen suuruusluokka — sellaiset isännät, joilla on kylvöjä 5—10 desj. taloutta kohti. Herää kysymys, minkälainen suhde tämän ryhmän talonpoikien itsenäisellä maanviljelystaloudella on niin sanottuihin „ansiotöihin”? Täsmällisen vastauksen antamiseksi tähän kysymykseen pitäisi olla muutamia *tyypillisiä* talonpoikaisbudjetteja *tämän ryhmän* isänniltä. Postnikov myöntää täydellisesti budjetteja koskevien tietojen tarpeellisuuden ja tärkeyden, mutta sanoo, että „sellaisten tietojen kerääminen on sangen vaikeata ja monissa tapauksissa tilastotyöntekijöille suorastaan mahdotonta” (s. 107). Tätä viimeistä huomautusta on hyvin vaikea hyväksyä: moskovalaiset tilastotyöntekijät ovat keränneet muutamia erittäin mielenkiintoisia ja yksityiskohtaisia budjetteja (kts. „Tilastotietojen kokoelma Moskovan läänistä”. Taloustilastojen osasto. Osat VI ja VII); Voronezhin läänin eräissä kihlakunnissa, kuten tekijä itsekin mainitsee, on budjetteja koskevat tiedot kerätty jopa talouksittainkin.

On kovin valitettavaa, että Postnikovin omat tiedot budjeteista ovat kerrassaan riittämättömiä: hän esittää 7 saksalaisten siirtolaisten budjettia ja vain yhden venäläisen talonpojan budjetin ja sitä paitsi kaikki budjetit koskevat suurkylväjiä (minimum on venäläisellä — 39½ desj. kylvöjä), s.o. sellaista ryhmää, jonka taloudesta saa riittävän selvän käsityksen zemstvitilastoissa olevien tietojen mukaan. Valittaen sitä, ettei hänen „onnistunut matkallaan kerätä sen enempää talonpoikain budjetteja”, Postnikov sanoo, että „näiden budjettien tarkka määrittely on yleensä vaikeaa tehtävää. Taurialaiset antavat tiedot taloudestaan aika avomielisesti, mutta enimmäkseen he eivät itsekään tiedä tarkkoja numeroita tuloistaan ja

menoistaan. Tarkemmin talonpojat sentään muistavat menoimensa yleisen summan, tai suurimmat tulot ja menot, mutta pikku numerot melkein aina häipyvät heidän muististaan” (s. 288). Kuitenkin parempi olisi kerätä muutamia budjetteja, vaikkapa ilman pieniä yksityiskohtiakin, kuin kerätä, kuten tekijä on tehnyt, „noin 90 kuvausta antamalla arvion” talouden tilasta, joka käy kyllin hyvin selville zemstvojen talouksittain toimittamista kyselyistäkin.

Koska budjetteja ei ole, niin käytettävissämme ovat vain kahdenlaiset tiedot tarkastettavana olevan ryhmän talouksien luonteen määrittelyä varten: ensinnäkin Postnikovin laskelmat keskinkertaisen perheen elatukseen tarvittavasta kylvömäärästä taloutta kohti; toiseksi tiedot kylvöalan jakamisesta 4 osaan sekä paikallisten talonpoikien rahamenojen keskinkertaisesta määrästä (perhettä kohti vuodessa).

Yksityiskohtaisten laskelmien perusteella siitä kylvödesjatiinon määrästä, mikä tarvitaan perheen ravintoa, kylvöjä ja karjan ruokintaa varten, Postnikov tekee tällaisen lopullisen johtopäätöksen:

„Keskikokoisella ja keskinkertaisesti toimeentulevalla talonpoikaisperheellä, joka elää yksinomaan maanviljelyksellä sekä hoitaa tulonsa ja menonsa vajauksetta, täytyy keskimääräisiä satoja saataessa olla kylvöalassaan 4 desj. ravintoalaa $6\frac{1}{2}$ -henkiselälle perheelle, $4\frac{1}{2}$ desj. rehualaa 3 työhevosen ruokintaa varten, $1\frac{1}{2}$ desj. kylvösiemenen saantia varten sekä 6—8 desj. viljan myymiseksi markkinoilla, eli yhteensä 16—18 desj. kylvöjä. ...Keskinkertaisella taurialaisella on noin 18 desj. kylvöjä taloutta kohti, mutta 40 prosentilla väestöstä kolmessa Taurian kihlakunnassa on kylvöjä alle 10 desj. taloutta kohti, ja kun tämä väestö silti harjoittaa maanviljelystä, niin vain siksi, että se hankkii osan tuloistaan sivuansioilla ja antamalla maataan vuokralle. Tämän väestöosan taloudellinen asema on epänormaali ja hatara, sillä useimmissa tapauksissa sillä ei voi olla varastoja huonon satovuoden varalta” (s. 272).

Koska kylvöjen keskiuus taloutta kohti tässä ryhmässä on 8 desj., s.o. vähemmän kuin puolet tarvittavasta määrästä (17 desj.), niin meillä on oikeus tehdä sellainen johtopäätös, että tämän ryhmän talonpojat saavat suurimman osan tuloistaan „ansiotöillä”, s.o. työnsä myymisellä.

Toinen laskelma: Postnikovin edellä esittämien numero-tietojen mukaan kylvöalan jakaantumisesta menee 8 desjatiinasta kylvöjä 0,48 desj. siemeneksi; 3 desj. karjan rehuksi (tässä ryhmässä on 2 eikä 3 työjuhtaa taloutta kohti); 3,576 desj. menee perheen ravintoon (sen kokoonpano on myös alle keskitason — noin $5\frac{1}{2}$ henkeä, eikä $6\frac{1}{2}$), joten kaupallista alaa jää vähemmän kuin 1 desj. (0,944), josta tekijä laskee saatavan 30 rpl. tuloja. Mutta välttämättömien rahamenojen summa on taurialaisella paljon suurempi. On paljon helpompaa koota tiedot rahamenojen suuruudesta kuin budjeteista, sanoo tekijä, sillä talonpojat itse tekevät usein tämänluontoisia laskelmia. Näiden laskelmien mukaan osoittautuu, että:

„Keskikokoisella perheellä, s.o. sellaisella, johon kuuluu mies — työntekijänä, vaimo ja 4 lasta tai keskenkasvuista, perheen hoitaessa taloutta omalla maallaan, noin 20 desjatiinalla, ottamatta maata vuokralle, on välttämättömien rahamenojen summa taurialaisten laskujen mukaan 200—250 rpl. vuodessa. 150—180 ruplan summaa pidetään niiden rahamenojen miniminä, jotka pienellä perheellä on, jos se samalla kaikissa suhteissa rajoittaa kulunkejaan. Tätä summaa pienempiä vuosituloja pidetään jo mahdottomina, sillä työntekijä vaimoineen hankkii näillä seuduilla batrakkityöllä 120 rpl. vuodessa saaden valmiin ruoan ja asunnon, eikä hänellä sitä paitsi ole mitään menoja karjan, inventaarion y.m.s. ylläpidosta ja voipa hän vielä saada „lisuketta” maasta, jonka hän antaa vuokralle kotikyläläisilleen” (s. 289). Koska tarkasteltavana oleva ryhmä on keskitasoa alempana, niin emme ota keskinkertaisia rahamenoja, vaan minimaaliset, ja vieläpä minimum’in alimman numeron — 150 rpl., mikä on hankittava „ansiotöillä”. Tällaisen laskelman mukaan oma talous antaa kyseessä olevan ryhmän talonpojalle ($30 + 87,5 * =$) 117,5 rpl., ja työnsä myymisestä hän saa 120 rpl. Siis taaskin tulos on sellainen, että tämän ryhmän talonpojat voivat itsenäisen maanviljelystalouden tuloilla korvata ainoastaan *vähemmän kuin puolet* minimaalisista menoistaan **.

* $3\frac{1}{2}$ desj. ravintoalaa antaa 25 rpl. arvoja 1 desj. kohti ($25 \times 3,5 = 87,5$) — Postnikovin laskelma, s. 272.

** Hra Juzhakovin laskelmat „Russkaja Mysl'issä” № 9 vuodelta 1885 („Kansan maanomistuksen normit”) vahvistavat täydellisesti tämän johtopäätöksen. Maaosuuden ravintonormina, s.o. pienimpänä normina taloutta kohti hän pitää Taurian läänissä 9 desjatiinan kylvöalaa. Mutta hra Juzhakov laskee maaosuudesta saatavan *vain* ruokatarvikkeet elintarvikkeiljana ja verot, ja hän

Talouden luonteen tarkastelu alimman ryhmän kaikissa alaryhmissä johtaa siis siihen epäilemättömään johtopäätökseen, että vaikka talonpoikain enemmistöllä onkin jonkin verran kylvöjä, niin vallitsevana toimentulovälineiden lähteenä heillä kuitenkin on työvoimansa myynti. Tämän ryhmän kaikki talonpojat ovat enemmän palkkatyöläisiä kuin maanviljelijä-isäntiä.

Postnikov ei ole asettanut tätä kysymystä alimman ryhmän talonpoikien talouden luonteesta eikä ole selvittänyt ansiotöiden suhdetta omaan talouteen — se on hänen teoksensa suurena puutteena. Sen vuoksi hän ei ole riittävästi selvittänyt sitä ensi silmäykseltä omituisia ilmiötä, että alimman ryhmän talonpojat, joilla on liian vähän omaa maata, hylkäävät sen, antavat sen vuokralle; siksi talouden yleiseen luonteeseen ei ole yhdistetty sitä huomattavaa tosiasiaa, että tuotantovälineiden (s.o. maan ja inventaarion) määrä on alimman ryhmän talonpojilla keskinkertaista tuntuvasti alhaisempi. Koska tuotantovälineiden keskinkertainen määrä, kuten olemme nähneet, turvaa nimenomaan vain perheen välttämättömien tarpeiden tyydyttämisen, niin mainitusta köyhien talonpoikien osattomuudesta seuraa heille ehdottomalla tinkimättömyydellä välttämättömyys etsiä vieraita tuotantovälineitä työnsä käyttämistä varten, s.o. myydä itseään.

Siirtykäämme toiseen ryhmään — *keskiryhmään*, joka käsittää myös 40% väestöstä. Siihen kuuluvat isännät, joilla on kylvöjä 10—25 desj. taloutta kohti. Termi „keskiryhmä” sopii täysin tälle ryhmälle, kuitenkin sellaisin varauksin, että sen tuotantovälineet ovat jonkin verran (hyvin vähän) alle keskitason: kylvöjä on taloutta kohti 16,4 desj. kaikkien talonpoikien yleisen keskitason ollessa 17 desj. Karjaa on 7,3 päätä taloutta kohti keskitason ollessa 7,6 päätä (työjuhtia 3,2 keskimäärän ollessa 3,1). Koko

olettaa, että muut menot katetaan ansiotöistä saatavilla tulolla. Zemstvotilastojen budjetit osoittavat, että jälkimmäistä laatua olevat menot tekevät enemmän kuin puolet kaikista menoista. Niinpä Voronezhin läänissä talonpoikaisperheen keskimääräiset menot ovat 495,39 rpl. laskien siihen sekä luontais- että rahamenot. Tästä summasta menee 109,10 karjan ylläpitoon [N. B. Juzhakov laskee karjan ylläpidon heinäniittyjen ja apumaiden osalle eikä kyntömaan osalle], 135,80 kasvisravintoon ja veroihin, 250,49 muihin menoihin — vaatteisiin, inventaarioon, vuokraukseen, erilaisiin taloustarpeisiin y.m. [24 budjettia „Tilastotietojen kokoelmasta Ostrogzhskin kihlakunnasta”].— Moskovan läänissä ovat perheen keskimääräiset vuotuiset menot 348,83 rpl., josta 156,03 elintarviketilijään ja veroihin, sekä 192,80 muita menoja. [Keskiarvo 8:sta moskovalaisten tilastotyöntekijäin keräämästä budjetista,— l.c.] (loco citato — siteeratussa kohdassa *Toim.*).

peltoala taloutta kohti on 17—18 desj. (osuusmaata, ostaja vuokramaata) keskimäärän ollessa 20—21 desj. kihlakunnittain. Yhtä taloutta kohti tulevan kylvöjen desjatiinamäärän vertaaminen siihen normiin, minkä Postnikov on esittänyt, osoittaa, että taloudenhoito omalla maalla antaa tälle ryhmälle hädin tuskin sen verran kuin elatukseen tarvitaan.

Tuntuu siltä, että kaikkien näiden numerotietojen perusteella voitaisiin luulla, että tähän ryhmään kuuluvien talonpoikien talous onkin kaikkein vankimmalla pohjalla: talonpoika korvaa sillä kaikki menonsa; hän ei tee työtä saadakseen tuloja, vaan ainoastaan tärkeimpien tarpeiden tyydyttämiseksi. Todellisuudessa me kuitenkin näemme asian olevan aivan päinvastoin: tämän ryhmän talonpoikien talous on kovin epävakaata.

Ennen kaikkea tässä ryhmässä osoittautuu riittäväksi kylvöjen keskimäärä — 16 desj. Siis isännät, joilla on 10—16 desj. kylvöjä, eivät saa maanviljelyksellä korvatuksi kaikkia menoja ja heidänkin on pakko turvautua ansiotöihin. Ylläesitetyistä Postnikovin likimääräisistä laskelmista me näemme, että tähän ryhmään palkkautuu työhön 2.846 työläistä ja siitä palkkautuu pois 3.389 työläistä, s.o. 543 työläistä enemmän. Noin puolella tämän ryhmän talouksista ei siis ole täysin turvattua toimeentuloa.

Edelleen, tässä ryhmässä on 3,2 työjuhtaa taloutta kohti, kun taas valjakkoon tarvitaan 4 juhtaa, kuten edellä näimme. Huomattava osa tähän ryhmään kuuluvista isännistä ei siis tule toimeen omalla työkarjallaan maansa muokkaamisessa, ja heidän täytyy turvautua juhtien yhteiskäyttöön. Juhtien yhteiskäyttäjiin tässä ryhmässä kuuluu myös vähintään puolet: näin voidaan olettaa siksi, että valjakon omistavien talouksien yleismäärä on noin 40%, josta 20% kuuluu varakkaaseen ylimpään ryhmään ja loput 20% tulevat keskiryhmän osalle, joten vähintään 1/2 keskiryhmästä osoittautuu olevan vailla valjakkoa. Postnikov ei mainitse tarkasti, kuinka paljon tässä ryhmässä on juhtien yhteiskäyttäjiä. Zemstvotilastojen kokoelmista löydämme seuraavat tiedot (kahdesta kihlakunnasta) *.

* „Tilastotietojen kokoelma Melitopolin kihlakunnasta” (Liite Taurian läänin Kokoelman I osaan). Simferopoli, 1885. Siv. B 195. „Tilastotietojen kokoelma Dneprin kihlakunnasta” (Taurian läänin Kokoelman II osa). Simferopoli, 1896. Siv. B 123.

Kylvettyjen desjatiinujen koko määrästä muokataan:

10—25 kyivodesj. ryhmässä on yhteensä		omilla juhdilla		käyttämällä juhtia yhdessä		vuok- raamalla		mulla keinoilla		
talouk- sia	kylvöjä desj.	talouk- sia	desj.	talouk- sia	desj.	talouk- sia	desj.	talouk- sia	desj.	
Melitop. kihl.	13.789	226.389,21	4.218	79.726,55	9.201	141.483,26	321	4.405,8	49	773,3
Dneprin kihl.	8.234	137.343,75	4.029	71.125,2	3.835	61.159,05	320	4.352,5	50	707,25

Näin muodoin kummassakin kihlakunnassa vähemmistö keskiryhmän talouksista muokkaa maata omilla työjuhdilla: Melitopolin kihlakunnassa vähemmän kuin $\frac{1}{3}$ talouksista; Dneprin kihlakunnassa vähemmän kuin $\frac{1}{2}$. Siis se juhtien yhteiskäyttäjien määrä, joka on edellä mainittu kaikkia kolmea kihlakuntaa varten ($\frac{1}{2}$), on pikemminkin liian pieni, mutta ei missään tapauksessa paisutettu. Se, ettei maata voida muokata omilla työjuhdilla, luonnehtii tietysti jo riittävästi talouden epävakaisuutta, mutta havainnollisuuden vuoksi esitämme Postnikovilla olevan kuvauksen juhtien yhteiskäytöstä; valitettavasti Postnikov kiinnittää liian vähän huomiota tähän taloudelliselta ja elinolojen kannalta mielenkiintoiseen ilmiöön.

„Talonisännillä, jotka tekevät työtä käyttämällä juhtia yhdessä”, sanoo Postnikov, „on työalan normi pienempi [kuin niillä talonpojilla, jotka tekevät työtä omilla juhdilla] sen samaisen mekaniikan säännön perusteella, jonka mukaan 3 yhteenvaljastettua hevosta ei muodosta voimaa, joka olisi 3 kertaa suurempi kuin yhden hevosen voima. Juhtia yhdessä käyttävät isännät saattavat asua eri puolilla kylää (yhteiskäyttöä harjoittavat pääasiassa sukulaiset keskenään) ja sitä paitsi peltopalstoja on kahdella isännällä (juhtia käyttävät yhdessä kolmekin isäntää) kaksi kertaa enemmän kuin yhdellä. Kaikki se lisää siirtymisiin kuluva ajanhukkaa. [Huomautuksessa: „Maita jaettaessa kukin talous saa määrätystä pellostä omille perheenjäsenilleen yhtenäisen palstan ja sen vuoksi niillä talouksilla, joissa on vähän jäseniä, ovat palstat pienemmät. Juhtien yhteiskäyttö on Taurian läänissä hyvin moninaista. Sille juhtien yhteiskäyttäjistä, jolla on bukkeri, kynnetään desjatiina enemmän, esim. toiselle 10, mutta toiselle 11 desj., tahi sen osalle, jolla ei ole bukkeria, lankeavat kaikki sen korjauskustannukset töiden aikana. Samoin on laita silloinkin, kun yhteiskäytössä olevien juhtien määrä on erilainen: toiselle kynnetään

päivä enemmän j.n.e. Kamenkan kylässä bukkerin omistaja saa rahassa 3—6 rpl. kevästä. Juhtien yhteiskäyttäjien kesken on yleensä hyvin usein eripuraisuutta”.] Sovun aikaansaamiseen kuluu myös vissi aika, ja toisinaan käy niin, että tämä sopu rikkoutuu ennen kuin työt on saatu loppuun. Eräissä tapauksissa juhtia yhteisesti käyttävillä ei riitä hevosia äestykseen, silloin ne otetaan bukkerivaljakosta: yhdet hevoset pannaan vedenhakuun, toiset äestävät. Juzkujan kylässä minulle kerrottiin, että monesti käy niin, että juhtien yhteiskäyttäjät saavat bukkeroiduksi tuskin 1 desj. päivässä, s.o. vain puolet normista” (s. 233).

Elävän inventaarion puutteeseen liittyy elottoman inventaarion vähyys. Ylempänä olevasta taulukosta, joka osoittaa inventaarion määrän 1 taloutta kohti eri ryhmissä, näkyy, että keskiryhmässä kaikissa kihlakunnissa on vähintään 1 kyntöväline 1 taloutta kohti. Mutta todellisuudessa ei inventaarion jakaantuminen ryhmän sisälläkään ole erikoisen tasaista. Postnikov ei valitettavasti esitä siitä numerotietoja, ja siksi meidän täytyy turvautua zemstvotilastojen kokoelmiin. Dneprin kihlakunnassa 8.227 taloudesta ei 1.808 taloudella ole laisinkaan kyntövälineitä; Melitopolin kihlakunnassa 13.789 taloudesta 2.954 taloudella; ensinmainitussa kihlakunnassa on niistä osattomiksi jääneitä talouksia = 21,9%; jälkimmäisessä — 21,4%. Epäilemättä ne talonisännät, joilla ei ole kyntövälineitä, lähentelevät taloudellisen asemansa kannalta alinta ryhmää, kun taas talonisännät, joilla niitä on enemmän kuin 1 kappale taloutta kohti, lähentelevät ylintä ryhmää. Sellaisia talonisäntiä, joilla ei ole auraa, on vieläkin enemmän: Dneprin kihlakunnassa 32,5% ja Melitopolin kihlakunnassa 65,5%. Vihdoin viljankorjuukoneita (joilla on erittäin tärkeä merkitys etelävenäläisen talonpojan taloudessa, koska siellä on puute työläisistä käsin korjuuseen ja koska pellot ovat kaukana, minkä vuoksi viljan kuljetus venyy kuukausiksi) on tähän ryhmään kuuluvilla isännillä jo kerrassaan mitätön määrä: Dneprin kihlakunnassa on koko ryhmää kohti olemassa 20 niitto- ja leikkuukonetta (1 kone 400 taloutta kohti); Melitopolin kihlakunnassa 178½ (1 kpl. 700 taloutta kohti).

Tähän ryhmään kuuluvien talonpoikien yleistä talousjärjestelmää Postnikov kuvaa tällä tavalla:

„Talonisännät, joilla on vähemmän kuin 4 työjuhtaa, ryhtyvät ehdottomasti työjuhtien yhteiskäyttöön peltojen

muokkaamiseksi ja kylvämiseksi. Tämän ryhmän talonisännillä on taloudessaan joko 2 tai yksi työntekijä. Näiden isäntien suhteellisesti pienempi työkykyisyys johtuu jo siitä, että talous ja yhteisvaljakko ovat pienemmät ja kalusto niukempaa. Juhtien yhteiskäyttäjät kyntävät useimmiten pienellä, kolmiteräisellä bukkerilla, jolla työ käy hitaammin. Jos nämä isännät korjaavat viljan naapureilta vuokratulla koneella, niin he saavat koneen vasta sitten, kun naapuri on jo ehtinyt leikata viljansa. Jos vilja korjataan käsin, niin se kestää kauemmin, toisinaan täytyy palkata päiväläisiä, ja korjuu tulee kalliimmaksi. Yksinäisillä isännillä jokainen kiireellinen kotitehtävä tai yhteiskunnallisten velvollisuuksien täyttäminen keskeyttää työn. Jos yksinäinen talonisäntä lähtee peltotöihin etäiselle pellolle, missä talonpojat viettävät usein kokonaisen viikon suorittaen yhtä kyytiä kylvön ja kynnön, niin hänen täytyy käydä useammin kylässä tapaamassa perhettään” (s. 278). Tällaisia yksinäisiä talonisäntiä (joilla on yksi työntekijä) on käsiteltävänä olevassa ryhmässä enemmistö, kuten näkyy seuraavasta taulukosta, jonka Postnikov on esittänyt ja joka osoittaa eri kylvöryhmiin kuuluvien perheiden kokoonpanon Taurian läänin kaikissa kolmessa kihlakunnassa (s. 143).

100 taloutta kohti on

	ilman mies- puollista työntekijää	1 työntekijä ta- loudessa	2 työntekijää ta- loudessa	3 työntekijää tal- useampia
Kylvöttömät	19	67	11	3
Kork. 5 desj. kylv.	9	77,6	11,7	1,7
5—10 " "	4,2	74,8	17,7	3,3
10—25 " "	1,7	59	29	10,3
25—50 " "	1,2	40	35,7	23,1
Yli 50 " "	0,9	25	34,3	39,8
<i>Yhteensä</i>	4,3	60,6	24,6	10,5

Tästä taulukosta näkyy, että keskiryhmässä $\frac{3}{5}$:lla perheistä on kussakin 1 työntekijä tai ei ole yhtään työntekijää*.

Kuvataksemme keskiryhmän suhdetta ylimpään ryhmään ja yleensä sen talouden lujutta, esitämme Dneprin kihlakuntaa koskevien Tilastotietojen kokoelmasta numerotiedot

* Vahvistaakseen väittämänsä niistä huomattavista etuisuuksista, joita perheellisillä talonisännillä (s.o. sellaisilla, joilla on useampia työntekijöitä) on taloudenhoidossa yksinäisiin verrattuna, Postnikov viittaa Trirogovin tunnettuun kirjaan: „Yhteisö ja vero”.

talonpoikain käytettävänä olevan koko maa-alan ja muun muassa kylvetyn alan jakaantumisesta eri ryhmien kesken*. Saadaan seuraava taulukko:

Talonpoikain ryhmät	Ryhmään kuulu- vien % talon- sista	Osuuskyntömaasta		Ostomaasta		Vuokraamaasta		Vuokratie annostus maasta	Ryhmän koko maankäyttö		Kylvöala	
		desj.	%	desj.	%	desj.	%		desj.	%	desj.	%
Köyhä ryhmä	39,9	56.444,95	25,5	2.003,25	6	7.838,75	6	21.561,25	44.735,7	12,4	38.439,25	11
Keskiryhmä	41,7	102.793,7	46,5	5.376	16	48.397,75	35	8.311	148.256,45	41,2	137.343,75	43
Varakas ryhmä	18,4	61.844,25	28	26.530,75	78	81.645,95	59	3.039,25	166.981,7	46,4	150.614,45	46
<i>Yhteensä</i>	100	221.082,9	100	33.910	100	137.882,45	100	32.901,5	359.973,85	100	326.397,45	100

Tästä taulukosta näkyy, että osuusmaan peltoalan suhteen keskiryhmä on ollut kaikista muista edellä: sen hallussa oli 46,5% maasta. Osuusmaan riittämättömyys on pakottanut talonpojat turvautumaan vuokraamiseen, jonka tuloksena talonpoikien käytössä oleva maa-ala on lisääntynyt yleensä enemmän kuin puolitoistakertaisesti. Keskiryhmällä on maan *absoluuttinen* määrä samoin kasvanut, mutta *suhteellisesti* se on supistunut: sille on jäänyt vain 41,2% koko maa-alasta ja 43% kylvöistä; ensimmäisen paikan on ottanut ylin ryhmä. Siis ei ainoastaan alin ryhmä, vaan myöskin keskiryhmä on suoransien painostuksen alaisena ylimmän ryhmän taholta, joka kaappaa niiltä maata.

Kaikki edellä sanottu antaa meille oikeuden luonnehtia keskiryhmän taloudellista tilaa seuraavalla tavalla. Siihen kuuluvat maanviljelijäisännät, jotka tulevat toimeen pelkästään omien kylvöjensä tuloilla; kylvöt ovat heillä miltei samansuuruiset kuin paikallisen talonpoikaiston keskimääräiset kylvöalat (tai hiukan pienemmät) ja tyydyttävät nipin napin perheen välttämättömät tarpeet. Mutta elävän ja elottoman inventaarion vähyys ja niiden epätasainen jakaantuminen tekevät tämän ryhmän talonpoikien talouden epävarmaksi ja hataraksi, varsinkin sen vuoksi, kun ylimmällä ryhmällä on uhkaava tendenssi tunkea pois alinta ja keskiryhmää.

* Tiedot koskevat koko Dneprin kihlakuntaa, mukaanluettuna nekin kylät, jotka eivät kuulu kuntiin.— Sarakkeessa „koko maankäyttö” olevat numerot ovat minun laskemani — siinä on laskettu yhteen osuusmaan, vuokraamaan ja ostomaan määrä sekä siitä vähennetty vuokralleannettu maa.— Dneprin kihlakunta on otettu siksi, että se on melkein kokonaan venäläinen.

Tarkastelkaamme viimeistä, ylintä ryhmää, johon kuuluu varakas talonpoikaisto. Taurian kihlakunnissa siihen kuuluu $\frac{1}{5}$ väestöstä, nimittäin ne, joilla on kylvöjä yli 25 desj. taloutta kohti. Kuinka paljon rikkaampi muita ryhmiä tämä ryhmä todella on sekä työjuhtien että työvälaineiden sekä osuusmaan ja muun maan kannalta, siitä on edellä jo esitetty riittävästi numerotietoja. Osoittaaksemme, nimenomaan kuinka paljon varakkaampia tämän ryhmän talonpojat ovat keskitalonpoikiin verraten, esitämme vielä ainoastaan tiedot kylvömääristä: Dneprin kihlakunnassa on varakkaassa ryhmässä 41,3 desj. kylvöjä taloutta kohti, kun keskimäärin koko kihlakunnassa on 17,8 desj., s.o. runsaasti kaksi kertaa vähemmän. Yleensä Postnikov on tämän puolen asiasta, runsaskylvöisten talonpoikien suuremman vaurauden, selittänyt riittävän täydellisesti, mutta hän ei ole kiinnittänyt juuri lainkaan huomiota toiseen, paljon tärkeämpään kysymykseen: minkälainen merkitys tämän ryhmän taloudella on seudun yleisessä maataloustuotannossa ja millä hinnalla (muille ryhmille) ylimmän ryhmän menestys ostetaan.

Asia on siten, että määrällisesti tämä ryhmä on hyvin pieni: etelän kaikkein varakkaimmalla alueella, Taurian läänissä, se on vain 20% väestöstä. Sen vuoksi saattaisi luulla, ettei sillä ole suurtakaan merkitystä koko paikkakunnan taloudessa*. Mutta todellisuudessa me näemme asian olevan aivan päinvastoin: tällä varakkaalla vähemmistöllä on maatalustuotteiden kokonaistuotannossa vallitseva merkitys. Taurian kolmessa kihlakunnassa on koko kylvöalasta — 1.439.267 desjatiinasta — varakkaan talonpoikaiston hallussa 724.678 desj., s.o. enemmän kuin puolet. Tietenkään nämä numerot eivät ilmaise lähimainkaan täydellisesti ylimmän ryhmän vallitsevaa asemaa, sillä varakkailla talonpojilla on satoisuus paljon suurempi kuin köyhillä ja keskitalonpojilla, jotka eivät hoida talouttaan vähääkään oikealla tavalla, kuten Postnikov edellä sitä luonnehtii.

Näin ollen viljaa tuottavat pääasiassa ylimmän ryhmän talonpojat, ja sen vuoksi (mikä on erittäin tärkeää ja mikä

---

* Tämän virheen tekee esim. hra Slonimski, joka Postnikovin kirjaa käsittelevässä artikkelissa sanoo: „Talonpoikien varakas ryhmä sulautuu köyhällistön suureen joukkoon ja toisin paikoin sitä ikään kuin ei olisi ollenkaan” („Vestnik Jevropy”, v. 1893, № 3, s. 307).

sangen usein jätetään ottamatta huomioon) kaikenlaiset maatalouden luonnehtimiset, lausunnot agrokulttuurisista parannuksista y.m.s. koskevat pääasiassa ja eniten juuri (toisinaan jopa yksinomaisesti) vaurasta vähemmistöä. Ottakaamme esim. tiedot nykyaikaisten työvälineiden leviämisestä.

Postnikov kertoo taurialaisen talonpojan inventaariosta seuraavaa:

„Talonpoikain inventaario on pieniä poikkeuksia lukuunottamatta sama kuin saksalaisilla siirtolaisillakin, mutta se on vähemmän monipuolista, osaksi laadultaan huonompaa ja sen tähden halvempaa. Poikkeuksena on Dneprin kihlakunnan lounainen, harvaan ja vähän asuttu osa, jossa on toistaiseksi säilynyt alkukantainen vähävenäläinen inventaario, johon kuuluu raskas puuaura ja rautapiikkinen puusahra. Muualla Taurian kihlakunnissa talonpojat käyttävät kaikkialla nykyaikaisia rauta-auroja. Auran rinnalla on etusijalla maanmuokkauksessa myöskin bukkeri, joka on talonpojilla usein jopa ainoa kyntöväline. Mutta bukkeria käytetään useimmiten auran rinnalla... Karhina käytetään kaikkialla rautapiikkisiä puukarhia, joita on kahta lajia: kahden hevosen karhia, jotka karhitsevat 10 jalan leveydeltä, ja yhden hevosen karhia, joiden työleveys on noin sylen mittainen... Bukkerit ovat kolmi-, neli- ja viisiteräisiä työvälineitä... Bukkerin eteen kiinnitetään usein pieni kylvökone, joka toimii bukkerin pyörän mukana. Sen kylväessä bukkeri samalla peittää siemenet. Muista maanmuokkavälineistä talonpojilla tavataan vielä, tosin harvoin, puujyrä, jolla pellot jyrätään kylvön jälkeen. Leikkuukoneita on talonpojille ilmaantunut varsinkin viimeisten 10 vuoden aikana. Talonpoikien kertoman mukaan varakkaissa kylissä niitä on jo melkein puolilla talouksista... Niittokoneita talonpojilla tavataan paljon harvemmin kuin leikkuukoneita... Yhtä vähän on talonpojilla hevosharavia ja -puimakoneita. Viskuuksien käyttö on yleistä... Kuljetusvälineinä käytetään yksinomaan saksalaisia rattaita ja häkkivankkureita, joita nykyään valmistetaan monissa venäläisissä kylissä... Puintiin käytetään kaikkialla pitempiä tai lyhempiä hammaskylkisiä kivirullia” (s. 213—215).

Saadaksemme tietää, miten nämä työvälineet jakaantuvat, on syvennyttävä zemstvotilastojen kokoelmiin, vaikka niissäkään ei ole täydellisiä tietoja: taurialaiset tilastotyön-

tekijät ovat rekisteröineet ainoastaan aurat ja bukkerit, leikkuu- ja niittokoneet sekä vankkurit (s.o. rattaat ja häkki-vankkurit). Laskemalla yhteen tiedot Melitopolin ja Dneprin kihlakunnista saamme tulokseksi, että aurojen ja bukkerien koko määrästä (46.522) on ylimmän ryhmän hallussa 19.987, s.o. 42,9%; rattaita on 59.478 kappaleesta 23.747, s.o. 39,9%; ja vihdoin leikkuu- ja niittokoneita on 3.061 kappaleesta 2.841, s.o. 92,8%.

Edellä esitettiin tietoja, jotka osoittavat, että työn tuottavaisuus on talonpoikaiston ylimmissä ryhmissä huomattavasti korkeampi kuin alimmissa ja keskiryhmissä. Tarkastelkaamme nyt, mistä tekniikan erikoisuuksista nämä talouden erikoisuudet suurkylväjillä oikein johtuvat.

„Talonpoikien maanhallinnan ja maankäytön suuruus”, sanoo Postnikov, „määrää huomattavalta osalta myöskin maanviljelyksen järjestelmän ja luonteen. Valitettavasti tätä molempien keskinäistä riippuvaisuutta toisistaan ovat talonpoikaisen maatalouden tutkijat meillä tähän saakka vielä vähän tarkastelleet ja heidän mielestään tämä talonpoikainen maatalous on usein vielä yhtäläistä maalaisväestön kaikissa kerroksissa. Jättäen syrjään maanviljelysjärjestelmän yritän tehdä lyhyen yhteenvedon näistä tekniikan erikoisuuksista talonpoikien eri ryhmiin kuuluvissa talouksissa sikäli kuin ne ovat minulle selvinneet matkoillani Taurian kihlakunnissa.

Omilla juhdilla työskentelevät talonisännät, jotka tulevat toimeen ilman työntien yhteiskäyttöä, pitävät taloudessa 4—5—6 tai enemmän työjuhtia *, ja heidän taloudellisessa asemassaan on tällöin paljon erilaisuutta. Neliteräistä bukkeria vetämään on valjastettava 4 juhtaa, viisiteräiseen tarvitaan jo 5 juhtaa. Kynnön jälkeen seuraa äestäminen ja ellei isännällä ole vielä yhtä hevosta, ei hän voi äestää samaa jälkeä, vaan se pitää tehdä vasta kynnön päätyttyä, t.s. siemenet on peitettävä jo jonkin verran kuivuneella mullalla, mikä on niiden itämiselle epäedullista. Jos kyntötoita tehdään pitkän matkan päässä kylästä ja jos sinne täytyy kuljettaa vettä ja rehua, niin työ taaskin keskeytyy, ellei ole vielä yhtä hevosta. Kaikissa näissä tapauksissa tulee ajanhukkaa ja kylvöt myöhästyvät, ellei ole

* Varakkaan ryhmän talonpojilla on 6—10 työjuhtaa taloutta kohti (kts. ylempänä).

täyttä komplektia työjuhtia. Kun työjuhtia on enemmän ja kun käytetään moniteräistä bukkeria, niin talonpojat suorittavat kylvönsä nopeammin, käyttävät paremmin hyväksi suotuisaa säätä, peittävät siemenet kosteammalla mullalla. Näin muodoin kevätkylvötekniikan etuisuuksista hyötyy „täydellinen” isäntä, jolla on taloudessaan 6 tai mieluummin 7 työjuhtaa. Kun on 7 hevosta, niin samanaikaisesti voidaan tehdä työtä viisiteräisellä bukkerilla ja kahdella karhilla. Sellaisella isännällä „ei tule seisokkeja työssä”, kuten talonpojat sanovat.

Vieläkin tärkeämpi on näiden isäntien aseman erilaisuus viljanleikkuun jälkeisessä vaiheessa, jolloin paikallisessa taloudessa hyvän sadon sattuessa työvoima on jännitettävä äärimmilleen. Isännällä, jolla on 6 päätä työjuhtia, suoritetaan samanaikaisesti viljan kuljetuksen kanssa myöskin puinti, viljaa ei aumata, millä tietysti säästetään aikaa ja työvoimaa” (s. 277).

Täydellisen kuvan antamiseksi näiden suurkylväjien talouden luonteesta on vielä mainittava, että maanviljelijäin tässä ryhmässä kylvö on „kaupallinen” yritys, kuten Postnikov huomauttaa. Ylläesitetyt tiedot kaupallisen alan suuruudesta vahvistavat täydellisesti tämän tekijän antaman luonnekuvan, sillä suurin osa kylvöalasta antaa markkinoille meneviä tuotteita, nimittäin 52% koko alasta niissä talouksissa, joissa on kylvöjä 25—50 desj., ja 61% niissä talouksissa, joissa on kylvöjä yli 50 desj. Samaa osoittaa myöskin rahatulojen määrä: yksinpä tämän tulon minimikin varakkaassa ryhmässä — 574 rpl. taloutta kohti — ylittää enemmän kuin kaksinkertaisesti välttämättömien rahamenojen summan (200—250 rpl.) muodostaen siten ylijäämän, joka kasaantuu ja käytetään talouden laajentamiseen ja parantamiseen. „Kaikkein varakkaimmilla talonpojilla, joilla on yli 50 desj. kylvöjä taloutta kohti”, jopa „eräs karjanhoidon alakin — karkeavillaisten lampaiden kasvattaminen — saa jo markkinallisen luonteen”, kuten Postnikov selittää (s. 188).

Siirtykäämme nyt toiseen kysymykseen, jota Postnikov ei myöskään ole käsitellyt riittävästi (vieläpä hän on jättänyt sen melkein koskettelematta): miten vähemmistön taloudelliset saavutukset heijastuvat talonpoikaisjoukoissa? Epäilemättä kerrassaan kielteisesti: ylläesitetyt tiedot (varsinkin vuokrauksesta) antavat siitä riittävästi todis-

teita, joten tässä voidaan rajoittua vain yhteenvetojen tekemiseen. Taurian läänin kaikissa kolmessa kihlakunnassa talonpojat ottavat vuokralle yhteensä 476.334 desj. maata (osuusmaan ulkopuolelta ja osuusmaata), josta määrästä varakas ryhmä ottaa vuokralle 298.727 desj., s.o. enemmän kuin $\frac{3}{5}$ (63%). Köyhän ryhmän osalle tulee ainoastaan 6% ja keskiryhmälle 31%. Kun otetaan huomioon, että vuokraamista tarvitsevat eniten — ellei yksinomaan — kaksi alinta ryhmää (ylläesitettyt tiedot Dneprin kihlakunnan maa-alan jakaantumisesta talonpoikaisryhmien kesken osoittavat, että ylimmässä ryhmässä on yksistään osuusmaan peltoalaa melkein riittävästi kylvöjen „normaali”-määrää varten), niin käy ymmärrettäväksi, kuinka äärettömiä vaikeuksia niillä täytyykään olla maan suhteen sen vuoksi, että varakkaat talonpojat laajentavat peltojaan kaupallisessa tarkoituksessa*.

Aivan samanlaiset johtopäätökset saadaan myöskin osuusmaiden vuokrauksen jakaantumisesta, jota koskevat tiedot on edellä esitetty. Osoittaaksemme, mikä merkitys maaosuuksien vuokraamisella on eri ryhmien talonpojille, lainaamme Postnikovin teoksen IV luvusta tätä ilmiötä koskevan kuvauksen.

„Osuusmaa”, sanoo hän, „on nykyään laajan keinottelun kohteena etelävenäläisessä talonpoikaiselämässä. Maata vastaan saadaan lainoja antamalla vekseleitä, jotka ovat hyvin laajasti levinneitä täällä taurialaisten talonpoikien keskuudessa, jolloin maasta saatava tulo jää rahat lainanneen hyväksi siihen saakka, kunnes velka on maksettu, maa vuokrataan tai myydään vuodeksi, kahdeksi vuodeksi tai pitemmäksi ajaksi, 8, 9 ja 11 vuodeksi, ja tällaiset maaosuuksien vuokralleannot vahvistetaan muodollisesti kuntien ja kylien hallinnoissa. Sunnuntaisin ja pyhäpäivisin jouduin suurissa kylissä näkemään kylähallinnon rakennuksen edessä joukottain vilkasta väkeä. Kysyessäni kokoontumisen syitä minulle vastattiin, että on käynnissä kestitys ja maaosuuksien myynti, minkä kylän viranomaiset vahvistavat kirjoihin... Maaosuuksien myymistä toisten käyttöön harjoitetaan sekä niissä kylissä, joissa maa on jaettu reviiisi-

---

* „Saksalainen painaa paikallista talonpoikaa... jättämällä hänet ilman sitä naapurimaata, jonka talonpoika voisi vuokrata tai ostaa” (s. 292) — sanoo Postnikov. Ilmeistä on, että varakas venäläinen talonpoika on tässä suhteessa lähempänä saksalaista siirtolaista kuin köyhiä maanmiehiään.

henkien luvun mukaan eikä mitään perinpohjaisia maan uudestaanjakoja suoriteta että niissäkin kylissä, joissa maa on jaettu paikalla olevan henkilöluvun mukaan ja tapahtuu perinpohjaisia uudestaanjakoja, mutta viimeksimainituissa maa myydään tavallisesti vain lyhemmäksi ajaksi, maan seuraavaan uudelleenjakoon saakka, sillä viime aikoina tämä maan uudelleenjaon määräaika on useimmiten määrätty etukäteen kyläkunnan päätöksessä uudelleenjaosta. Tähän osuusmaan myyntiin ovat nykyään keskittyneet etelävenäläisissä kylissä, varsinkin Taurian kihlakunnissa, niin monilukuisen paikallisen varakkaan talonpoikaiston tärkeimmät elinedut. Sivumennen sanoen se on eräs tärkeimpiä ehtoja maiden laajalle kyntöönottamiselle, jota varakkaat taurialaiset täällä harjoittavat ja josta heille on suurta taloudellista hyötyä. Sen vuoksi varakkaat talonpojat suhtautuvatkin nykyään niin kärkkäästi kaikkiin sellaisiin muutoksiin elämänoloissaan, jotka saattavat riistää heiltä tämän useimmissa tapauksissa halvaksi tulevan maanvuokrauksen, ja vielä lähellä sijaitsevien maiden vuokraamismahdollisuuden” (s. 140). Edelleen kerrotaan, miten Melitopolin kihlakunnan talonpoikaisasiain kanslia⁸ vaati, että jokainen maaosuuksien vuokralleento tapahtuisi kyläkokouksen suostumuksesta, miten kiusalliseksi tämä määräys tuli talonpojille ja miten „sen seurauksena on toistaiseksi ollut vain se, että sopimuskirjat maa-asioista ovat kyläoikeuksista hävinneet, vaikka epävirallisina kirjoina niitä luultavasti vieläkin käytetään” (s. 140).

Vaikka varakkaat talonpojat vuokraavat äärettömän suuret määrät maata, niin he ovat myöskin miltei ainoita maan ostajia: Dneprin kihlakunnassa on heidän hallussaan 78% kaikesta ostomaasta, Melitopolin kihlakunnassa 42.737 desj., s.o. 88% koko määrästä — 48.099 desjatinnasta.

Ja vihdoin luottoakin käyttää yksinomaan tämä samainen talonpoikaisryhmä: lisäykseksi edellä esitettyyn tekijän mainintaan etelässä olevista maalaiskassoista esitämme vielä seuraavan kuvauksen niistä:

„Ne maalaiskassat sekä laina- ja talletusyhdistyksset, joita on nykyään levinnyt paikatellen — esim. Taurian kylissä niitä on hyvin lukuisasti — antavat apuaan pääasiassa varakkaille talonpojille. Arvattavasti niiden antama apu on oleellista. Siellä missä on näitä yhdistyksiä, olen

saanut usein kuulla Taurian talonpoikien sanovan: „jumalan kiitos, nyt olemme päässeet vapaiksi juutalaisista”, mutta näin puhuvat vauraat talonpojat. Vähäväkiset talonpojat eivät löydä takaajia eivätkä saa lainoja” (s. 368). Tällainen luoton monopolisoiminen ei ole mitään odottamatonta: luottosopimus ei ole mitään muuta kuin ostoa ja myyntiä, jossa maksun suoritusta on lykätty. Aivan luonnollista on, että maksun voi suorittaa vain se, jolla on varoja, mutta etelävenäläisten talonpoikien keskuudessa niitä on vain varakkaalla vähemmistöllä.

Täydellisen luonnekuvan antamiseksi tämän ryhmän taloudesta, joka tuotannollisen toimintansa tulosten kannalta ylittää kaikki muut ryhmät yhteenlaskettuina, on vielä muistutettava, että se käyttää „huomattavan paljon” palkkatyötä, jota alimman ryhmän edustajien täytyy myydä. Tämän johdosta on huomautettava, että maataloustuotannossa käytettävän palkkatyön luettelomisessa on äärettömän suuria vaikeuksia, joita meidän zemstvolilastomme eivät nähtävästi ole vielä kyenneet voittamaan. Koska maanviljelys ei tarvitse vakituista ja määrältään tasasuhteista työtä koko vuoden mittaan, vaan ainoastaan voimaperäisempää työtä määrättyinä kautena, niin yksinomaan vakituisten palkkatyöläisten rekisteröiminen ei osoita lähimainkaan palkkatyön riiston astetta ja väliaikaisten työläisten (usein urakkatyöläisiä) laskeminen on äärettömän vaikeaa. Laskiessaan palkkatyöläisten likimääräisen luvun kussakin ryhmässä Postnikov otti työnormiksi varakkaassa ryhmässä 15 desj. kylvöjä 1 työntekijää kohti*. Hänen teoksensa VII luvusta, jossa tekijä tarkastelee yksityiskohtaisesti työalan todellista suuruutta, näkyy, että sellainen normi voidaan saavuttaa vain silloin, kun vilja korjataan koneella. Mutta varakkaassakin ryhmässä on leikkuukoneita vähän: esim. Dneprin kihlakunnassa noin 1 kone 10 taloutta kohti, joten vaikka otetaan huomioon tekijän lausuntokin, että koneiden omistajat antavat omien korjuutöidensä päätyttyä koneita vuokralle, niin silti osoitautuu, että suurimman osan talonpojista täytyy tulla toimeen ilman koneita ja siis palkata päiväläisiä. Sen vuoksi

* 1,8—2,3 työntekijää kohti se tekee 27—34,5 desj., mutta varakkaan ryhmän talonpojat kylvävät 34,5—75 desj. Siis yleinen luonnekuva tästä ryhmästä on se, että talouden koko siinä on paljon suurempi kuin perheen työnormi.

täytyy palkkatyön käytön ylimmässä ryhmässä olla suurempaa kuin mitä tekijä laskee käytettävän, joten tämän ryhmän talonpoikien saamat suuret rahatulot ovat huomattavalta osalta (ellei kokonaankin) tuloa *pääomasta* tämän termin siinä erikoismerkityksessä, jonka tieteellinen poliittinen taloustiede sille antaa.

Tekemällä yhteenvedon siitä, mitä kolmannesta ryhmästä on sanottu, saamme tästä ryhmästä seuraavan luonnekuvan: varakas talonpoikaisto, jolla on keskitasoa huomattavasti paremmat tuotantovälineet ja jolla työ on sen vuoksi paljon tuottoisampaa, on koko seudulla tärkein, muihin ryhmiin nähden ylivoimainen maataloustuotteiden tuottaja; luonteensa puolesta tämän ryhmän talous on kaupallista taloutta, joka sangen suurelta osaltaan perustuu palkkatyön riistoon.

Tämä lyhyt katsaus paikallisen väestön kolmen eri ryhmän taloudessa oleviin taloustieteellisiin erilaisuuksiin perustuu sen aineiston systematisoimiseen, mitä Postnikovin kirjassa on etelävenäläisestä talonpoikaistaloudesta. Tämä katsaus osoittaa mielestäni sen, että talonpoikaistalouden tutkiminen (poliittisen taloustieteen kannalta) on aivan mahdotonta, ellei talonpoikia jaeta ryhmiin. Postnikov myöntää sen, kuten edellä jo mainittiin, ja vieläpä hän moittii zemstvotilastoa siitä, ettei se tee tätä jakoa, että kaikesta numerorunsaudestaan huolimatta sen yhdistelmät ovat „epäselviä”, että se „ei näe puiden takaa metsää” (s. XII). Tuskinpa Postnikovilla on oikeutta moittia zemstvotilastoja siitä, sillä hän ei ole itsekään systemaattisesti jakanut talonpoikia „selviin” ryhmiin, mutta siitä ei voi olla epäilystäkään, että hänen vaatimuksensa on oikea. Koska myönnetään, että eri talouksien välillä on havaittavissa paitsi määrällistä myöskin laadullista erilaisuutta*, niin on jo ehdottoman välttämätöntä jakaa talonpojat sellaisiin ryhmiin, jotka eivät eroa toisistaan „varallisuudessa”, vaan talouden yhteiskunnallistaloudellisen luonteen kannalta. Voidaan toivoa, että zemstvotilasto tekee sen viivyttelämättä.

---

* Talous on luonteeltaan itsekuluttavaa, kaupallista; työn riiston luonteena on oman työvoiman myynti peruslähteenä varojen hankkimiseksi toimeentuloa varten, ja työvoiman osto ehdottomana seurauksena kylöjen laajentumisesta perheen työkykyä suuremmiksi.

V

Rajoittumatta talonpoikaistossa ilmenevän taloudellisen ristiriidan toteamiseen, Postnikov osoittaa tämän ilmiön voimistuvan:

„Meillä on kaikkialla erilaisuutta talonpoikien eri ryhmien varallisuudessa”, sanoo hän, „ja sitä on ollut ammoisista ajoista saakka, mutta viime vuosikymmenien aikana tämä talonpoikaissäestön differentioituminen on alkanut ilmetä erittäin räikeästi ja nähtävästi se kasvaa yhä kiihtyvää vauhtia” (s. 130). Vuoden 1891 raskaiden taloudellisten olojen piti tekijän mielestä antaa uusi sysäys tälle prosessille.

Herää kysymys, mitkä syyt sitten synnyttävät tämän ilmiön, jolla on niin tavattoman suuri vaikutus koko talonpoikaissäestöön?

„Taurian lääni”, sanoo Postnikov, „on eräs niitä läänejä, joissa on runsaimmin maata koko Euroopan Venäjällä, talonpojat ovat saaneet siellä eniten maata, siellä on kaikkialla voimassa maan yhteisomistus ja maa on enemmän tai vähemmän tasaisesti jaettu henkilöluvun mukaan, maanviljelys on miltei ainoana maalaisväestön elinkeinona, ja kuitenkin talouksittain toimitettu kysely osoittaa siellä olevan 15% sellaista maalaisväestöä, jolla ei ole itsellään minkäänlaista työkarjaa, ja noin $\frac{1}{3}$ sellaista väestöä, jolla ei ole riittävästi inventaariota osuusmaansa muokkaamiseen” (s. 106). „Mistä riippuu”, kysyy tekijä, „tällainen suuri erilaisuus ryhmien välillä ja mistä muun muassa johtuu, talouden ollessa yksinomaisesti maanviljelystaloutta, että on niin suuri prosenttimäärä isäntiä, joilla ei ole kylviä eikä työjuhtia, kuin nykyään on mainitulla seudulla?” (s. 130).

Lähtiessään etsiskelemään tämän ilmiön syitä Postnikov eksyy ensin (onneksi vain vähäksi aikaa) kokonaan tieltä ja ryhtyy järkeilemään „lorvailemisesta”, „juopottelusta”, vieläpä tulipaloista ja hevosvarkaudesta. Johtopäätökseksi tulee kuitenkin se, etteivät nämä tällaiset syyt „ole asian oleellisimpana puolena”. Perheiden orpous, s.o. aikuisten työntekijäin puuttuminen, ei myöskään voi olla minään selityksenä: orpolaisperheet muodostavat Taurian kihlakuntien taloudettomien perhekuntien (s.o. sellaisten, joilla ei ole kylviä) kokonaismäärästä vain 18%.

„Talouden puuttumisen tärkeimpiä syitä”, päättelee tekijä, „on etsittävä talonpoikien talouselämän muista tekijöistä” (s. 134). Postnikov olettaa nimittäin, että „Mainittujen syiden joukossa, jotka johtavat talonpoikaistalouden lamaantumiseen erinäisillä talonisännillä, juuri sinä syynä, jota voidaan pitää kaikkein perustavimpana ja jota zemstvotilastomme valitettavasti ovat tähän mennessä vähän selvittäneet, on *maaosuuksien pirstoutuminen* ja talonpoikien käytössä olevan maan rajoittuneisuus, talonpoikaistalouden keskisuuruuden supistuminen” (s. 141). „Venäjän taloudellisen köyhyyden perussyynä”, sanoo tekijä, „on talonpoikien maanhallinnan ja talouden pieni koko, mikä ei anna mahdollisuutta käyttää hyväksi talonpoikaisperheen koko työkykyisyyttä” (s. 341).

Selittääksemme tätä Postnikovin väittämää,— joka on ilmaistu äärettömän epätarkasti, sillä itsehän tekijä totesi, että talonpoikaistalouden keskikoko (17—18 desj. kylvöjä) on riittävä perheen puutteetonta toimeentuloa varten ja ettei koko talonpoikaistoa saa luonnehtia yleisenä, summittaisena joukkona talouden suuruuden kannalta — on muistutettava, että edellä hän totesi yleiseksi laiksi talonpoikien työn tuottavaisuuden kohoamisen sitä mukaa kuin talouden koko suurenee. Perheen työvoiman (ja työjuhtien) täydelliseen käyttöön päästään hänen laskelmiensa mukaan ainoastaan ylimmissä ryhmissä: esim. Taurian kihlakunnissa vain varakkailla talonpojilla; valtava enemmistö väestöstä „tonkii maata vähätuottoisesti” (s. 340) hukaten paljon voimia turhaan.

Vaikka tekijä onkin todistanut täydellisesti työn tuottavaisuuden riippuvan talouden koosta ja että tuottavaisuus on äärettömän alhainen talonpoikien alimmissa ryhmissä, niin siitä huolimatta ei voida katsoa tämän lain (Postnikov nimittää sitä maanviljelyksen liikakansoittumiseksi Venäjällä, maanviljelyksen yltäkylläistymiseksi työllä) olevan syynä talonpoikaiston jakaantumiseen: kysymyshän on nimenomaan siitä, minkä takia talonpoikaisto on jakaantunut näin erilaisiin ryhmiin, mutta maanviljelyksen liikakansoittuminen jo edellyttää tällaista jakaantumista; itse tämän käsitteenkin tekijä on muodostanut vertailemalla toisiinsa pieniä ja suuria talouksia ja niiden tuottoisuutta. Sen vuoksi kysymykseen: „mistä johtuu ryhmien suuri erilaisuus?” ei voida vastata viittaamalla maanviljelyksen

liikakansoittumiseen. Näyttää siltä, että Postnikov itsekin tajuaa sen, mutta hän ei ole asettanut selvästi tehtäväkseen tutkia ilmiön syitä, joten hänen huomautuksiaan vaivaa vissi keskeneräisyys: vaillinaisten ja epätarkkojen väittämien rinnalla on myöskin oikeita ajatuksia. Niinpä hän sanoo:

„Ei voida odottaa, että se ankara taistelu, mikä maalaiselämässä nykyään on käynnissä maanomistuksen pohjalla, edistäisi tulevaisuudessa yhteisö- ja keskinäissovun periaatteiden kehitystä väestössä. Eikä tämä taistelu ole väliaikaista; satunnaisista olosuhteista johtuvaa... Me emme pidä sitä yhteisöperinteiden ja maalaiselämässä kehittyvän individualismin välisenä taisteluna, vaan yksinkertaisesti taloudellisten etujen taisteluna, joka nykyään vallitsevan maanpuutteen takia on päättyvä väestön yhdelle osalle kohtalokkaasti” (s. XXXII).

„Se on aika selvä totuus”, sanoo Postnikov toisessa paikassa, „että kun maata on vähän ja talous on kooltaan pientä, kun ei ole riittävästi elinkeinoammatteja, niin talonpoikaistolla ei voi olla hyvää toimeentuloa, ja kaiken, mikä on taloudellisessa mielessä heikkoa, täytyy joka tapauksessa ennemmin tai myöhemmin joutua heitetynsi pois talonpoikain maanviljelyksestä” (s. 368).

Nämä huomautukset sisältävät paljon oikeamman vastauksen kysymykseen, ja sitä paitsi sellaisen vastauksen, joka on täysin sopusoinnussa edellä todetun väestön differentioitumisilmiön kanssa. Vastaus on tällainen: taloudettomien perhekuntien runsas ilmestyminen ja niiden määrän suureneminen määräytyy talonpoikaistossa käynnissäolevasta taloudellisesta etutaistelusta. Millä pohjalla tätä taistelua käydään ja millä keinoin? Mitä keinoihin tulee, niin niitä eivät ole ainoastaan eikä edes niinkään paljon maan kaappaaminen (kuten juuri esitetyistä Postnikovin huomautuksista voisi luulla) kuin tuotantokulunkien supistuminen, mikä seuraa talouden koon suurenemista,— josta ylempänä on puhuttu riittävästi. Mitä taas tulee siihen pohjaan, jolla tämä taistelu syntyy, niin siitä sanotaan riittävän selvästi Postnikovin seuraavassa huomautuksessa:

„On olemassa vissi taloudellisen maa-alan minimum, jota alemmaksi talonpoikaistalous ei voi painua, sillä silloin se käy epäedulliseksi tai vieläpä suorastaan mahdotto-

maksi. Perheen ja karjan (?) ruokintaa varten taloudessa tarvitaan vissi ravintoala; sellaisessa taloudessa, jossa ei harjoiteta sivuammatteja tai jolla ne ovat vähäisiä, tarvitaan vielä jonkin verran markkina-alaakin, miltä saavat tuotteet myydään, jotta talonpoikaisperhe saisi rahavaroja verojen maksamiseen, vaatteiden ja jalkineiden ostoon, taloudessa välttämättömiin menoihin työkalujen hankkimiseksi, rakennustöihin y.m.s. Jos talonpoikaistalous painuu tätä minimiä alemmaksi, niin se käy mahdottomaksi. Tässä tapauksessa talonpoika katsoo edullisemmaksi hylätä talous ja ryhtyä batrakiksi, jonka menot ovat rajoitetumpia ja jonka tarpeet saattavat tulla tyydytetyiksi täydellisemmin pienemmälläkin kokonaistulolla” (s. 141).

Kun toisaalta talonpoika näkee edulliseksi laajentaa kylvöjään paljon yli omien viljatarpeittensa, niin näin tapahtuu siksi, että hän voi myydä tuotteensa. Kun talonpoika toisaalta taas näkee edulliseksi hylätä taloutensa ja mennä batrakiksi, niin se tapahtuu siksi, että hänen tarpeittensa suurimman osan tyydyttäminen vaatii rahamenoja, s.o. myyntiä *; mutta kun hän taloutensa tuotteita myydessään kohtaa markkinoilla kilpailijan, jota vastaan taistelemine on hänelle ylivoimaista, niin hänelle ei enää jää muuta neuvoa kuin myydä työvoimaansa. Sanalla sanoen pohjana, jolta nämä yllämainitut ilmiöt kasvavat esiin, on tuotteen tuottaminen myytäväksi. Perussyynä taloudellisen etutais-telun puhkeamiseen talonpoikaistossa on se, että on voimassa järjestelmä, jonka vallitessa yhteiskunnallisen tuotannon säännöstelijänä ovat markkinat.

Päätettyään „talonpoikaiselämässä ilmenevien uusien taloudellisten muutosten” kuvaamisen ja niiden selittämisyhteyksien Postnikov ryhtyy esittämään käytännöllisiä toimenpiteitä, joilla „agraarikysymys” olisi ratkaistava. Me emme seuraa tekijää tälle alalle ensinnäkään siksi, ettei se sisälly tässä tarjotun artikkelin suunnitelmaan, ja toiseksi siksi, että tämä osa Postnikovin teoksesta on kaikkein heikoin. Viimeksimainittu seikka käy täysin ymmärrettä-

* Vrt. edellä esitettyjä numerotietoja kylvöjen ravintoalasta ja kaupallisesta alasta (vain näistä kylvöaloista saatu tulo menee maanviljelijään tarpeiden eikä maanviljelyksen tarpeiden tyydyttämiseen, t.s. se on tuloa varsinaisessa mielessä eikä tuotantokulunkeja), sekä numerotietoja taurialaisen keskimääräisistä rahamenoista ravintoon käytettävän viljamäärän yhteydessä (2 tshetverttiä henkeä kohti sukupuolesta riippumatta).

väksi, kun palautetaan mieleen, että tekijällä tavattiin eniten ristiriitoja ja vaillinaisia ajatuksia aina silloin, kun hän yritti selittää taloudellisia prosesseja, mutta ilman niiden täydellistä ja tarkkaa selitystä ei voi olla puhetta-kaan minkäänlaisten käytännöllisten toimenpiteiden osoitamisesta.
